

Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden elämäntilanne ja motiivit säästämässä ja sijoittamisessa

Ida Muttonen

Tekijä Ida Muttonen	
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma	
Opinnäytetyön otsikko Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden elämäntilanne ja motiivit säästämässä ja sijoittamisessa	Sivu- ja liitesivumäärä 57 + 7
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miksi ja miten Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijat säästävät. Tarkoituksena on myös saada selville Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoiden keskimääräiset kuukausittaiset bruttotulot ja säästösumat. Tämän lisäksi halutaan tarkastella opiskelijoiden elämäntilanteiden ja motiivien vaikutusta säästämiseen ja sijoittamiseen.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaosuudessa tarkastellaan säästämistä ja sijoittamista yleisesti, muun muassa yleisimmät säästö- ja sijoitusmuodot käydään läpi. Teoriaosuudessa tarkastellaan myös opiskelijoiden tuloja ja menoja sekä erilaisten elämäntilanteiden ja motiivien vaikutusta säästö- ja sijoituskäyttäytymiseen. Nettikyselylomakkeen kysymykset on laadittu teoreettisen viitekehyksen pohjalta, jolloin kysely tuottaa mahdollisimman sopivia vastauksia opinnäytetyön pää- ja alatutkimuskysymyksiin. Teoriaosuuden tarkoituksena on sekä antaa kattava kuva opiskelijan säästämiseen liittyvistä aiheista että avata keskeisimpiä käsitteitä liittyen säästämiseen ja sen eri muotoihin.</p> <p>Tutkimus suoritettiin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää hyödyntäen. Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena nettikyselylomakkeen avulla kaikkien Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoiden keskuudessa. Lomake laadittiin koulun tarjoaman Webropol-kyselysovelluksen avulla. Kyselylomake laadittiin vastaajalle mieluisaksi sekä selkeiden kysymysten että selkeän jaottelun avulla. Kaiken kaikkiaan kyselyyn vastasi 405 opiskelijaa.</p> <p>Tutkimuksen mukaan suurin osa Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoista työskentelee joko osa-aikaisesti tai kokopäiväisesti. Mediaanituloluokka bruttotulojen suhteen kuukausitasolla opiskelijoiden keskuudessa on 1 201 - 1 500 euroa.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella suurin osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista säästää. Liian pienet tulot ovat suurin syy sille, miksi osa opiskelijoista ei säästä. Kuukausittainen mediaanisäästöluokka kyseisten opiskelijoiden keskuudessa on 51 - 100 euroa. Tutkimustulosten mukaan Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoita säästämiseen motivoivat eniten sekä suojautuminen yllättäviltä menoilta että pitkän aikavälin hankinta/hankinnat. Eri elämäntilanteissa olevilla opiskelijoilla säästämisen motiiveissa on eroavaisuuksia.</p> <p>Ylivoimaisesti käytetyimmäksi säästömuodoksi muodostui tilisäästäminen. Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat jakautuvat melko tasaisesti eri säästäjätyyppeihin. Elämäntilanteella ei näytä olevan tämän suhteen merkitystä, vaan opiskelijan persoonallisuus määrää, minkälainen säästäjä hän on. Elämäntilanteesta riippumatta lähes kaikki kyselyyn vastanneet opiskelijat pitävät pitkäaikaista säästämistä tärkeänä.</p>	
Asiasanat Säästäminen, sijoittaminen, elämäntilanne, motiivit	

Dispositio

1	Johdanto	1
2	Säästäminen ja sijoittaminen teoriassa	2
2.1	Yleisimmät säästö- ja sijoitusmuodot	5
2.1.1	Tilisäästäminen	6
2.1.2	ASP-tili	7
2.1.3	Osakkeet.....	8
2.1.4	Rahastot	9
3	Opiskelijoiden tulot ja menot.....	11
4	Elämäntilanne ja motiivit säästämisessä ja sijoittamisessa.....	14
4.1	Elämänkaaren eri vaiheet ja sijoitus suunnitelma	15
4.2	Säästäjätyypin määrittely	19
4.3	Motiivit ja päätöksenteko	21
4.3.1	Kulttuuriset tekijät.....	22
4.3.2	Sosiaaliset tekijät	22
4.3.3	Demografiset tekijät	23
4.3.4	Psykologiset tekijät.....	23
5	Tutkimuksen toteutus	25
5.1	Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä	25
5.2	Viitekehys ja yhteys kyselytutkimukseen.....	26
5.3	Tavoitteet.....	27
5.4	Kohderyhmä	28
5.5	Vastaajan perustiedot	30
5.6	Vastaajan tulot ja menot.....	32
5.7	Vastaajan säästö- ja sijoituskäyttäytyminen	35
5.8	Säästämiseen ja sijoittamiseen liittyvät mielipiteet	42
6	Pohdinta ja johtopäätökset	48
6.1	Validiteetti, reliabiliteetti ja objektiivisuus	52
6.2	Kehittämisen- jatkotutkimusehdotukset	53
7	Oman oppimisen arviointi.....	54
	Lähteet	55
	Liitteet.....	58
	Liite 1. Nettikyselylomake.....	58

1 Johdanto

Säästämisen ideana on yksinkertaisesti esimerkiksi varojen talletus säästötilille. Niin säännöllisyys kuin pitkäjänteisyyskin ovat avainasemassa säästämisen kohdalla. Säästämisen kokeeminen joko helpoksi tai vaikeaksi riippuu muun muassa henkilön yleisestä elämäntilanteesta, sillä usein elämäntilanne määrittää sen, kuinka paljon pystytään pistämään varoja pois käytöstä myöhempää tarvetta varten. Tämän lisäksi myös yleinen elämänasenne ja luonne vaikuttavat henkilön säästökäyttäytymiseen.

Suomessa on paljon kotitalouksia, joilta pitkäjänteinen talouden suunnittelu puuttuu. Juuri tämän takia kotitaloudet saattavatkin elää yllättävän tiukoilla. Jokaisella olisi hyvä olla vähintään kolmen kuukauden nettopalkkaa vastaava summa säästössä yllättäviä menoja varten, sillä yllättävä rahareikä ei saisi suistaa perheen taloutta raiteiltaan. Niin sanottu kädestä suuhun eläminen selittää pitkälti nykyisten pikavippien ja kulutusluottojen vahvan kysynnän. Vähintään sadan euron kuukausittainen säästäminen olisi jokaiselle työssäkäyvälle erittäin hyvä tavoite, jolloin pienikin puskuri yllättävien menojen varalle riittäisi silloin, kun kaikki kiinteät kuukausimenot on jo ennestään tarkkaan budjetoitu.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miksi ja miten Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijat säästävät. Tavoitteena on myös saada selville Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoiden keskimääräiset kuukausittaiset bruttotulot ja säästösummat. Tämän lisäksi halutaan tarkastella opiskelijoiden elämäntilanteiden ja motiivien vaikutusta säästämiseen ja sijoittamiseen. Tutkimus suoritettiin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää hyödyntäen. Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena nettikyselylomakkeen avulla kaikkien Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoiden keskuudessa.

Opinnäytetyö koostuu sekä teoriaosuudesta että empiirisestä osasta eli varsinaisesta tutkimusosasta. Teoriaosuudessa (kappaleet 2 - 4) tarkastellaan säästämistä ja sijoittamista yleisesti, muun muassa yleisimmät säästö- ja sijoitusmuodot käydään läpi. Tässä osiossa tarkastellaan myös opiskelijoiden tuloja ja menoja sekä erilaisten elämäntilanteiden ja motiivien vaikutusta säästö- ja sijoituskäyttäytymiseen. Kappaleessa 5 käsitellään tutkimuksen toteutus ja esimerkiksi esitellään tutkimuksessa käytetty kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä. Tutkimustulokset on koottu kappaleeseen 6. Empiirisen osion viimeisessä kappaleessa (kappale 7) on tehty pohdintoja ja johtopäätöksiä tutkimustuloksiin liittyen. Koko opinnäytetyön viimeinen kappale (kappale 8) sisältää oman oppimisen arvioinnin.

Haaga-Heliassa samaa teemaa ovat tutkineet ainakin Katja Kauppinen, Laura Tähtinen ja Annika Ikonen. Mikäli seuraavien lukujen teksti on mahdollisesti samankaltaista kuin edellä mainituissa työssä, se on kuitenkin tahatonta ja johtuu samasta teemasta. Mitään kopiointia ei ole tehty.

2 Säästäminen ja sijoittaminen teoriassa

Ihmisillä on haaveita, ja usein niihin tarvitaan rahaa. Rahan säästäminen onkin keskeisin tapa rahoittaa näitä unelmia. Säästämisessä näkyy kuitenkin varovaisuus: usein ihmiset kokevat tilisäästämisen parempana haaveen toteuttamiskeinona kuin esimerkiksi rahastosäästämisen. Nykyisillä korkotasolla tilisäästäminen ei kuitenkaan valitettavasti tuota juuri mitään. Tutkimusten mukaan suomalaisten oman talouden tuntemus on hataralla pohjalla, sillä siihen ei oikein edes osata, saati haluta panostaa. Syitä kyseiseen tilanteeseen ovat esimerkiksi arjen kiireet ja ajatus, että ”sijoittaminen ei ole minua varten”. Ihmisten asenteissa on paljonkin korjaamisen varaa, sillä säästäminen ja sijoittaminen ovat kaikkia varten. Jokaisen meistä pitäisi säästää, jos vain suinkin pystyy. (Pesonen 2013, 5 - 7.)

Suomessa on paljon kotitalouksia, joilta pitkäjänteinen talouden suunnittelu puuttuu. Juuri tämän takia kotitaloudet saattavatkin elää yllättävän tiukoilla. Jokaisella olisi hyvä olla vähintään kolmen kuukauden nettopalkkaa vastaava summa säästössä yllättäviä menoja varten, sillä yllättävä rahareikä ei saisi suistaa perheen taloutta raiteiltaan. Niin sanottu kädestä suuhun eläminen selittää pitkälti nykyisten pikavippien ja kulutusluottojen vahvan kysynnän. Vähintään sadan euron kuukausittainen säästäminen olisi jokaiselle työssäkäyvälle erittäin hyvä tavoite, jolloin pienikin puskuri yllättävien menojen varalle riittäisi silloin, kun kaikki kiinteät kuukausimenot on jo ennestään tarkkaan budjetoitu. Rahan säästäminen voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että hankinnoista maksetaan mahdollisimman vähän, tai ne jätetään jopa kokonaan tekemättä. (Pesonen 2013, 7 - 10.)

Säästämisen ideana on siis yksinkertaisesti esimerkiksi varojen talletus säästötilille. Niin säännöllisyys kuin pitkäjänteisyyskin ovat avainasemassa säästämisen kohdalla. Säästämisen kokeminen joko helpoksi tai vaikeaksi riippuu muun muassa henkilön yleisestä elämäntilanteesta, sillä usein elämäntilanne määrittää sen, kuinka paljon pystytään pistämään varoja pois käytöstä myöhempää tarvetta varten. Tämän lisäksi myös yleinen elämänasenne ja luonne vaikuttavat henkilön säästökäyttäytymiseen.

Säästöt ja hyvät tulot eivät välttämättä kulje käsi kädessä. Säästämisen ideanahan on varallisuuden siirtäminen pois tämänhetkisestä kulutuksesta. Hyvin ansaitseva henkilö ei välttämättä osaa kuluttaa varojaan maltilla, vaan käyttää ne suoraan tämänhetkiseen kulutukseen. Vähemmän tienaavalla voi sen sijaan olla enemmän säästöjä, sillä rahan pitäminen vaatii taitoa, jota pienempituloiselta saattaa löytyä. Rahankäytön suhteen tarkka henkilö pystyy kuukausittain säästämään enemmän kuin taas henkilö, joka ei ajattele elämänsä pitkällä tähtäimellä, vaan elää hetkessä ja käyttää rahaa äkkipikaisemmin.

Rahan säästäminen tarkoittaa siis sitä, että hankinnoista maksetaan mahdollisimman vähän, tai ne jätetään kokonaan tekemättä. Toisaalta, säästäminen tarkoittaa myös, että rahaa laitetaan sivuun ilman sen kummempaa tuottotavoitetta. Säästäminen ja sijoittaminen merkitsevät hieman eri asioita, vaikkakin ne melko pitkälti kulkevat käsi kädessä. Kuukausittainen rahastosäästäminen on suosittu säästämismuoto, jossa kyseiset termit, säästäminen ja sijoittaminen, erityisesti menevät päällekkäin. Moni rahastosäästäjä ei kuitenkaan miellä olevansa sijoittaja, vaikka onkin selvästi hakemassa tuottoa osakerahastoilleen. Sijoittamisessahan keskeisintä on sekä tavoiteltava tuotto että riskinotto. Erään määritelmän mukaan tavoitteellinen säästäminen on sijoittamista. Säästäminen ja sijoittaminen voidaan tiivistää kolmeen asiaan: sekä riskien hallintaan, tuottojen optimointiin että kulujen huomiointiin. (Pesonen 2013, 10 - 11.)

Sijoittaminen voidaan siis käsittää säästämisen muodoksi, joskin siitä löytyy eroavaisuuksia verrattuna tavalliseen säästämiseen. Sijoittaminen on yleensä tuottoisampi vaihtoehto säästöjen tallettamiselle kuin esimerkiksi pienikorkoiset talletustilit. Sijoittaminen voi tarkoittaa joko suuremman kertatalletuksen tekemistä tai pienemmän summan kuukausittaisesta säästämistä. Säästäjille on tarjolla useita säännölliseen säästämiseen sopivia rahastoja, joihin säästämien on helppo aloittaa pienemmälläkin summalla. Rahastosäästäminen on helppo aloittaa, ja rahastoon sijoitetut varat ovat yleensä suhteellisen helppo nostaa. Säästämisen ja sijoittamisen käsitteet mielletään siis usein päällekkäisiksi käsitteiksi, erityisesti tavallisen säästäjän näkökulmasta. Tällöin on yleensä aivan säästäjästä itsestään kiinni, mieltääkö hän esimerkiksi säännöllisen summan tallettamisen rahastoon säästämiseksi vai varojensa sijoittamiseksi. (Hultkranz & Masalin 2007, 48.)

Säästäminen sopii kaikkiin elämänvaiheisiin ja -tilanteisiin. Säästää voi niin hyvän kuin pahan päivän varalle. Tärkeintä säästämässä on, että sen aloittaa riittävän aikaisin ja muistaa olla sen suhteen pitkäjänteinen. Säästäminen kannattaa aloittaa jo lapsena, eikä sitä kannata unohtaa missään vaiheessa elämänkaarta, ei edes siinä vaiheessa, kun esimerkiksi asuntolainamäärä kasvaa. Tällöinkin säästäminen on nimittäin mahdollista, kun lainan maksusuunnitelma mitoitetaan niin, että tuloista riittää myös säästöön. Säästösuunnitelmia kannattaa tehdä niin monta kuin on säästökohteita. (OP 2016.)

Kyseisiä säästökohteita voivat olla esimerkiksi lapsille säästäminen sekä tulevat tarpeet, kuten auton tai kesämökin hankinta. Myös sekä oman asunnon hankinta että eläkepäivien taloudellinen turva ovat loistavia säästökohteita. Mitä pidempään ja mitä enemmän henkilö säästää säännöllisesti, sitä enemmän hänen on mahdollista saavuttaa. Säästösuunnitelmien pohjaksi on hyvä ottaa kolme aikajännettä. Aikajännteet jaotellaan lyhyeen, keskipitkään ja pitkään aikaväliin.

Lyhyt aikaväli kattaa alle vuoden tavoitteet, kuten esimerkiksi lomamatkan ensi kesänä. Keskipitkä aikaväli kattaa tavoitteet 3 - 5 vuodelle, esimerkiksi autonvaihdon kolmen vuoden välein. Pitkä aikaväli tarkoittaa tavoitteita, joiden aikahorisontti on yli seitsemän vuotta tai jopa eliniän; esimerkkeinä tästä ovat kesämökin hankinta tai eläkesäästäminen. (OP 2016.)

On siis olemassa niin lyhytaikaista kuin pitkäaikaistakin säästämistä. Lyhytaikaisessa säästämisessä yleensä säästetään jotakin tiettyä hankintaa varten. Säästetty summa on tarkoitus käyttää kokonaan säästön kohteena olleeseen hankintaan. Pitkäaikaissäästämässä kohteena ovat tulevaisuuden suuremmat investoinnit. Esimerkiksi asuntolainaa hakiessa pankki vaatii tietyn suuruisen takauksen lainan vakuudeksi, jolloin omat säästöt toimivat perustana kyseiselle suuremmalle investoinnille. Myös yleisen toimeentulon turvaaminen on yksi säästämisen syy.

Ihmiset ovat aina ymmärtäneet säästää, ja säästäminen onkin sen eri ulottuvuuksissaan osa elämänhallintaa. Järjetön nuukailu ei ole oikeanlaista säästämistä, vaan suorastaan elämän tuhlaamista. Suurin vääryys säästää-sanamanipuloinnissa on siihen liitetty kurjuus, sillä säästämisen on tuotettava esimerkiksi mielihyvää. Nyky-yhteiskunnassa yhdeksi säästämisen osa-alueeksi on tullut myös ympäristönsuojelu. Harkittu ja mahdollisimman niukka luonnonvarojen käyttö tarjoaa ihmisille varsinaisen rahallisen säästämisen lisäksi myös luonnollista toimintaa, kuten kotiruoan tekemistä ja vanhojen tavaroiden kunnostamista. Näiden uudenlaisten elämänvalintojen myötä niin mieli kuin rahapussikin kiittävät. (Vilenius 2008, 7 - 8.)

Kuten jo aikaisemmin on todettu, rahaa voi säästää monella tapaa: yksi ostaa halpistuotteita brändivalmisteiden sijaan, toinen sammuttaa valoja asunnossaan, kolmas välttää kulutusluottojen kiskurikorkoja, neljäs leipoo itse sämpylänsä, kun taas viides tarttuu johonkin muuhun keinoon. Keinoja on mahdollisesti jopa enemmän kuin ihmisiä maailmassa. Säästämisen tavoitteet toimivat säästämiseen motivoivina tekijöinä. Mitä motivoivampi kohde säästämällä on, sitä enemmän ihminen on valmis laittamaan varojansa säästöön. Säästäminenhan on käytössä olevien varojen pistämistä sivuun joskus jopa kymmeniksi vuosiksi, joten ajatus säästämisestä ei välttämättä ole kaikkien mielestä houkutteleva.

Jokainen ihminen valitsee juuri itselleen sopivan säästämismenetelmän, jolla rahaa jää käytön jälkeen yli. Henkilön talouden ollessa säästämisasennossa, tulot ovat suuremmat kuin menot. Sijoittaminen on seuraava askel säästämisestä vaurastumiseen. Aikaisempiin kappaleisiin perustuen, sijoittaminenhan tarkoittaa sitä, että säästyneet rahat pannaan poikimaan, tuottamaan ja kasvamaan sekä korkoa että arvoa.

Kaikki säästäjät eivät siis ole sijoittajia, vaan he makuuttavat rahojaan pankkitilillä tai matalan riskin rahastoissa. Tällöin puhutaan säilyttäjästä sijoittajien sijaan, ja omaisuuden turvaamisesta sen kasvattamisen asemasta. Sijoittaminen tuo tuotto-odotusten mukana myös riskin eli epävarmuuden siitä, saako kaikkia sijoittamiaan rahoja takaisin. Mitä suurempi riski on, sitä suurempi on myös tuotto-odotus. Melkein kaikki sijoittajat ovat kuitenkin säästäjiä, sillä sijoittamisessa alkuun pääsemiseen tarvitaan jonkin verran omaa alkupääomaa. (Hämäläinen 2005, 15 - 16.)

Nykyaikana ihmisiä kannustetaan säästämään ja sijoittamaan esimerkiksi rahastoihin korkeampien tuottomahdollisuuksien vuoksi. Ihmisten luonteet ja riskinottohalukkuus kuitenkin vaikuttavat säästämistavan valintaan. Myös säästö- ja sijoitusmuotojen likviditeetti vaikuttaa säästömuodon valintaan, sillä lähitulevaisuudessa tapahtuvaa hankintaa varten säästämässä suositaan muotoa, josta varat ovat helposti ja nopeasti nostettavissa. Tätä tarkoittaa likviditeetti.

Opiskelijoilla säästäminen on melko erilaista kuin esimerkiksi vakinaisesti työssä käyvillä henkilöillä. Opiskelijoiden tulot voivat olla hyvinkin epäsäännöllisiä. Kuten jo aikaisemmin tuli ilmi, säästäminen tulisi aloittaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jolloin opiskelijoidenkin tulisi pystyä säästämään edes pieniä summia jo opiskeluaikana. Opiskelija pystyy kuukausittain säästämään luultavasti huomattavasti pienemmän summan kuin vakinaisesti työssä käyvä. Kuitenkin nuoruus, eli usein juuri ihmisen opiskeluaika, on tärkeää säästämisen kannalta, sillä isommat investoinnit alkavat olla ajankohtaisia jo melko pian opiskeluiden päätyttyä. Tällaisia investointeja voivat olla esimerkiksi auton tai jopa oman asunnon hankinta. Nykypäivänä asuntolainan saaminen edellyttää omia säästöjä, joita ei kuitenkaan kerrytetä aivan hetkessä. Tässä mielessä opiskeluaikainen säästäminen on tärkeää.

2.1 Yleisimmät säästö- ja sijoitusmuodot

Kuluttajille on tarjolla lukuisia säästö- ja sijoitusvaihtoehtoja, joista he voivat valita juuri itselleen sopivimmat vaihtoehdot. Eri säästämisvaihtoehtojen eroavaisuudet ovat niiden tuotoissa ja riskeissä. Vähätuottoisimmat säästämisvaihtoehdot ovat loogisesti pieniriskisimpiä, kun taas suurempituottoiset vaihtoehdot sisältävät huomattavasti enemmän riskiä. Opiskelijoilla tulot ovat usein epäsäännöllisempiä kuin säännöllistä palkkatyötä tekevillä, jolloin säästäminen voi olla vaikeaa. Nuoruusiällä säästäminen on kuitenkin hyvin tärkeää, sillä opiskeluiden päätyttyä ajankohtaiseksi tulevat esimerkiksi oman asunnon hankinta, johon tarvittavaan lainaan myös kertyneet säästöt vaikuttavat. Seuraavissa kappaleissa on käsitelty yleisimpiä opiskelijoiden suosimia säästämisvaihtoehtoja.

2.1.1 Tilisäästäminen

Yli puolet suomalaisista säästää kuukausittain, ja ylivoimaisesti suosituin säästötapa on perinteinen tilisäästäminen. Tätä perinteistä tapaa käyttääkin 72 prosenttia kaikista säästäjistä nykyisestä matalasta korkotasosta huolimatta. Suomalaiset ovat turvallisuushakuisia, ja kotitalouksien säästämisaste onkin viime aikoina ollut nousussa. Riskitön tilisäästäminen sopii lyhytaikaiseen säästämiseen, mutta moni kuluttaja makuuttaa varoja tileillä tarpeettoman pitkään. (Osakesijoittaja 2015.)

Tilisäästäminen on oikea ratkaisu silloin, kun kuluttaja haluaa varmasti tietää, että sijoitetun summan saa käyttöön tietyn ajan kuluttua. Tileillä on talletussuoja, joka tarkoittaa sitä, että tilinomistaja saa kaikissa oloissa talletuksensa korkoineen takaisin. Suoja käsittää talletukset 100 000 euroon saakka aina yhdessä pankissa tai pankkiryhmässä. Täten siis talletussuojan enimmäismäärä on pankkikohtainen. (Nordea 2016.) Tilisäästäminen koetaan turvalliseksi vaihtoehdoksi, sillä se sisältää hyvin pienen riskin säästöjen menettämisestä. Monet kuluttajat ajattelevatkin pankkitilin olevan ainoa turvallinen rahojen säilytyspaikka. Toki pankkitileillä riski on lähes olematon, mutta tavallisessa tilisäästämisessä piilee kuitenkin niin sanottu ”näkymätön kustannus”. Tällä tarkoitetaan sitä, että tilille säästämien varojen arvo alenee sekä inflaation että verojen vaikutuksesta, koska säästöt eivät tuota korkoa itsessään tilisäästämisessä. (Hultkrantz & Masalin 2007, 19.)

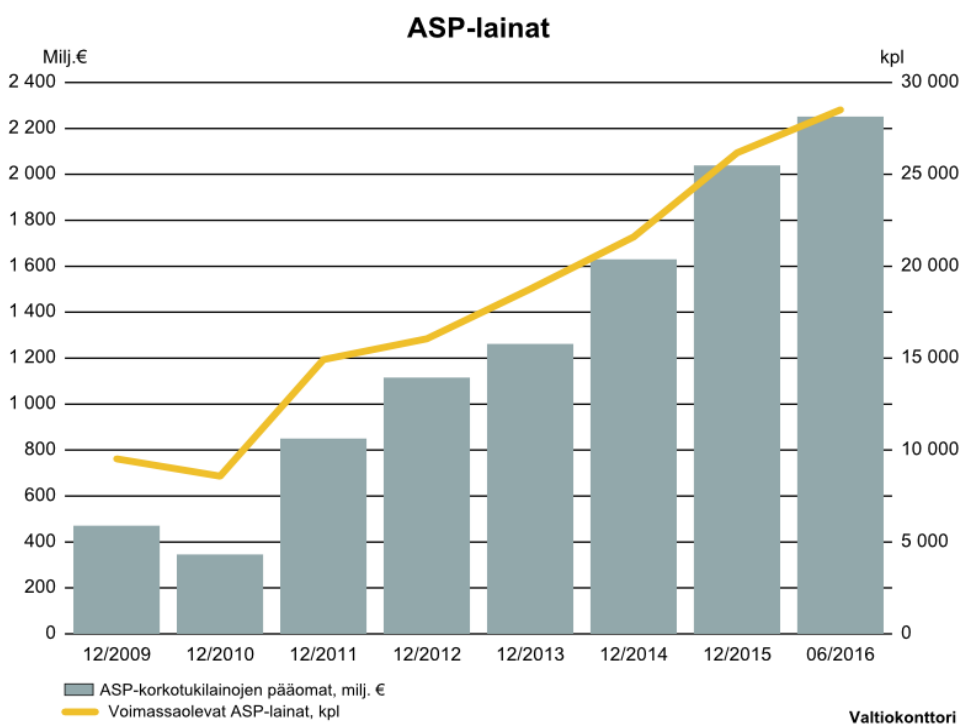
Tilisäästämisen aloittaminen on erittäin helppoa, sillä se ei vaadi kuluttajalta sen kummempia toimenpiteitä. Tavallisessa tilisäästämisessä rahat ovat likvideitä, eli rahat ovat nostettavissa milloin tahansa, mikäli siis kyseessä on tavallinen pankkitili. Erietoiset määräaikaistalletustilit voivat asettaa rajoituksia rahan nostamiselle, mutta niissä on kuitenkin yleisesti tavallista käyttötiliä parempi korko, sillä rahat talletetaan pois käytöstä tietyksi ajaksi. Säästötili on tilimuotoinen pankkitalletus, jossa on myös tavallista käyttötiliä parempi korko. Säästötili, nimensä mukaisesti, on tarkoitettu etupäässä säästämistä varten. Säästötilille säästäminen on helppoa, turvallista ja järkevää. Pankkipalveluiden tarjoaja määrää, lasketaanko säästötilille korko joka kuukauden alimmalle saldolle vai päiväsaldolle. Talletuksia säästötilille voi tehdä joko kertaluontoisena tai useissa pienemmissä erissä, ja säästötili on käytössä niin kauan kuin asiakas itse haluaa. Säästötiliin ei voi liittää korttia, mutta pankit tarjoavat rajoitetun määrän maksuttomia nostoja. (OP 2016.)

Tilisäästäminen on siis monelle kuluttajalle se tutuin säästämisen muoto. Se on turvallinen tapa laittaa rahaa sivuun, mutta pidemmällä aikavälillä suurta tuottoa ei kuitenkaan ole saatavissa, sillä niin matala korkotaso kuin inflaatiokin nakertavat tilin tuottoa. Tilien tuotoista peritään lähdeveroa aina kun korkotuotto lisätään tilille. (S-Pankki 2016.)

2.1.2 ASP-tili

Asuntosäästöpalkkiotili eli ASP-tili on tarkoitettu asuntosäästämiseen, ja se onkin usein juuri nuorille suositeltu tapa säästää ensimmäisen oman asunnon hankintaa varten. ASP-säästötilin voi avata 15 - 39 -vuotias henkilö, joka ei ole aikaisemmin omistanut 50 prosenttia tai enempää asunnosta. Sopimuksessa mukana oleva aviopuoliso voi kuitenkin olla yli 39-vuotias. Perintönä tai esimerkiksi lahjana saatu asunto ei estä ASP-sopimuksen tekemistä kuin ainoastaan siinä tapauksessa, että omistukseen on saatu koko asunto (100 prosenttia).

ASP-tilien suosio on kasvanut huomasti nuorten keskuudessa viime vuosien aikana. Oheinen kuvio (Kuvio 1.) kuvaa ASP-lainojen lainakannan kehityksen. Pylväät ja vasen asteikko kuvaavat euromääräisen kehityksen, kun taas viivadiagrammi ja oikea asteikko lainojen kappalemääräisen kehityksen.

Kuvio 1. ASP-lainat (Valtiokonttori 2016)

ASP-tilille tulee säästää omasäästöosuutena vähintään 10 prosenttia asunnon hinnasta. Omakotirakentaja säästää 10 prosenttia kustannusarviosta. Talletuksia ASP-tilille täytyy tehdä vähintään kahdeksana kalenterivuosineljänneksenä. Vuosineljännesten ei kuitenkaan tarvitse olla peräkkäisiä. Talletusten tulee olla suuruudeltaan 150 - 3 000 euroa per vuosineljännes. Alaikäisen säästäjän talletusten täytyy olla omalla työllä ansaittuja varoja. (Valtiokonttori 2016.)

ASP-tilin säästöjen korko on 1 %, kun taas lisäkorko on pankista riippuen 2 - 4 %. Sekä talletuskorko että lisäkorko ovat kuluttajalle verovapaita. (S-Pankki 2016.)

ASP-säästöosuuden täyttymisen jälkeen pankki voi myöntää asuntolainaa 90 prosenttia asunnon kauppahinnasta tai vastaavasti omakotirakentajalla kustannusarviosta. Asunnon täytyy tulla omaan vakituiseen asumiskäyttöön. Asuntolaina on ASP-korkotukilaina ja myös mahdollinen lisälaina, mikäli ASP-korkotukilaina ei kata 90 prosentin lainaosuutta. ASP-tilin voi talletusaikana siirtää myös toiseen pankkiin. ASP-sopimus purkautuu, mikäli ASP-tililtä nostetaan varoja ennen sopimuksen ehtojen täyttymistä. (Valtiokonttori 2016.)

2.1.3 Osakkeet

Osakkeen omistamisella tarkoitetaan sitä, että sijoittaja omistaa osan yrityksestä. Osakkeenomistaja on siis yrityksen omistaja, joka haluaa omistamisen kautta osallistua yrityksen liiketoiminnan riskeihin ja tuottomahdollisuuksiin. Osakkeet ovat tärkeä pitkäaikaisen sijoittamisen muoto. Sijoittajalla on käytettävissään globaalit osakemarkkinat, joilla niin arvopaperikauppiat ja -välittäjät kuin yhteisö- ja piensijoittajat käyvät kauppaa. (Anderson & Tuhkanen 2004, 119 - 121.)

Osake on osakeyhtiön liikkeelle laskema arvopaperi. Osakeyhtiö voi olla joko julkinen (Oyj) tai yksityinen osakeyhtiö (Oy). Julkisen osakeyhtiön osakkeet voidaan ottaa kaupankäynnin kohteeksi sekä arvopaperipörssissä (säännelty markkina) että monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä (MTF eli Multilateral Trading Facility). Yksityisen osakeyhtiön osakkeilla ei voida käydä kauppaa pörssissä, mutta sen sijaan niillä voidaan käydä kauppaa monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä. Sekä arvopaperipörssi että monenkeskinen kauppapaikka mahdollistavat sen, että ostajat ja myyjät kohtaavat. Hinta määräytyy osto- ja myyntitarjousten perusteella. Suomessa pörssikauppaa käydään Nasdaq Helsinki -pörssissä. (Finanssivalvonta 2015.)

Osakesijoittamiseen liittyy enemmän riskejä kuin esimerkiksi rahastosijoittamiseen. Yhteisen osakkeeseen sijoittaminen on suuri riski, sillä markkinoiden heilahtelut vaikuttavat yksittäisen osakkeen hintaan. Osakesijoitukset olisi hyvä hajauttaa vaikkapa eri alojen yrityksiin, jotta riskejä saataisiin hinattua alaspäin. Osakesijoittaminen nähdäänkin enemmän jo vähän kokeneempien sijoittajien sijoitusmuotona, mutta toisaalta osakesijoittaminen on helppoa myös tavalliselle säästäjälle, kunhan muistaa ottaa huomioon riskit. Osakkeet pystyy myydä helposti, ja omaa osakesalkkuaan voi helposti muokata oman mielen mukaan. (Pesonen 2013, 115.) Kuluttaja voi sijoittaa osakkeisiin välittäjän, rahoitusyhtiön tai esimerkiksi oman pankin kautta. Välityspalkkiot vaihtelevat yhtiöiden välillä.

Ennen osakesijoittamisen aloittamista sijoittajan täytyy perustaa arvo-osuustili, jonne osakeomistukset sitten kirjataan. Arvo-osuustilin voi perustaa esimerkiksi pankkiiriliikkeeseen, jonka asiakas sijoittaja jo on. Kyseisen tilin perustaminen onnistuu nykyään myös kätevästi internetissä. Tilin perustamisen jälkeen sijoittaja voi alkaa tehdä osakekauppoja esimerkiksi pankkien verkkopalveluissa. Mikäli sijoittaja kokee, ettei hän itse halua tehdä osakekauppoja, voi hän aina palkata salkunhoitajan, joka tekee kaupat hänen puolestaan. Yhdessä salkunhoitajan kanssa sijoittaja voi laatia sijoitussuunnitelman, jossa on huomioitu muun muassa sijoittajan oma taloudellinen tilanne ja henkilökohtaiset toiveet. (Pesonen 2013, 104 - 105.)

2.1.4 Rahastot

Rahastosäästämisen etuna on sen helppous sijoittajalle. Se on yhtä helppoa kuin tavallisen pankkitalletuksenkin tekeminen. Rahastosäästäminen on siis vaivatonta mutta myös järkevää. Sijoitusrahasto kerää eri asiakkaiden varat yhteen ja sijoittaa ne useisiin eri sijoituskohteisiin, joita ovat esimerkiksi osakkeet, korkosijoitukset ja muut arvopaperit. Näistä kohteista yhdessä muodostuu rahasto. Sijoituskohteita on useita, sillä hajauttamalla riski on pienempi kuin sijoittamalla varat suoraan yksittäiseen kohteeseen markkinoilla. Tällöin siis yhden sijoituskohteen arvonalasku ei välttämättä romuta koko sijoitusrahaston arvoa. Itse sijoittamisen ja rahastosalkun hoitamisen hoitaa nimetty salkunhoitaja. (Sp-Rahastoyhtiö 2016.)

Opiskelijalle rahastot ovatkin oiva säästömuoto muun muassa niiden hyvän likviditeetin vuoksi, mutta myös siksi, että rahastoihin voi säästää pieniäkin summia esimerkiksi kuukausittain. Pankit tarjoavatkin mahdollisuutta säästää ennalta määrätty summa säännöllisesti rahastoon. Rahastosäästämisestä aiheutuu toki kuluja, jotka mainittakoon rahastojen haittapuolena. Yhä yleisemmäksi opiskelijoiden keskuudessa on viime vuosina noussut opintolainan sijoittaminen. Valtio maksaa niin sanottua opintolainan hyvitystä, jos opiskelija valmistuu tavoiteaikataulussa. Hyvityksen avulla opintolainasta voi saada hyvitettyksi jopa kolmasosan lainan määrästä. Opintolainalla opiskelija hakee siis tuottoa nostamalla sitä ja sijoittamalla se esimerkiksi juuri rahastoihin tai sitten osakkeisiin.

Rahastosäästämiseen on monta mahdollisuutta. Rahastoja luokitellaan muun muassa niiden sisältämien sijoituskohteiden, maantieteellisen sijainnin ja sijoitustyylin mukaan. Erilaisia rahastoja ovat esimerkiksi sekä lyhyen ja pitkän koron rahastot, osakerahastot että yhdistelmärahastot. Muita rahastoja ovat muun muassa indeksirahastot, hedge-rahastot, vipurahastot, raaka-ainerahastot ja hyödykerahastot. Ennen sijoitusrahaston valintaa sijoittajan on hyvä tiedostaa, mitä varten säästää. (Pesonen 2013, 132 - 133.)

Lyhyen koron rahastoissa on ideana pitää sijoitusten korkoriski pienenä sijoittamalla juoksuajaltaan lyhyisiin joukkolainoihin. Lyhyen koron rahastoissa laina-aika on maksimissaan yksi vuosi. Lyhyen koron rahastot voidaan jakaa sekä rahamarkkinarahastoihin että muihin lyhyen koron rahastoihin. Rahamarkkinarahastoja pidetään kaikkein vähäriskisimpinä rahastoina. Pitkän koron rahastot sijoittavat varoja pitkäaikaisiin, yli vuoden laina-ajan omaaviin, esimerkiksi joukkovelkakirjalainoihin. Tällaisilla rahastoilla korkoriski on suurempi kuin lyhyen koron rahastoilla. (Sp-Rahastoyhtiö 2016.)

Osakerahastot painottavat sijoituksissaan nimensä mukaisesti osakkeita. Rahaston sijoituspolitiikka riippuu täysin kyseessä olevasta rahastosta. Osakerahastot voidaan jakaa esimerkiksi sijoituskohteiden, maantieteellisen sijainnin tai yhtiöiden toimialan perusteella. Sijoitusalueena voi olla esimerkiksi Suomi, Pohjoismaat tai kehittyvät markkinat, kuten Venäjä, Baltia tai Lätinalainen Amerikka. Osakerahasto voi sijoittaa varansa myös tietyn tyyppiin tai kokoihin yhtiöihin, kuten suuriin ja vakaisiin maailmanlaajuisesti toimiviin yrityksiin tai vastaavasti pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Rahaston riskitaso on johdettavissa sijoituspolitiikasta. Eri toimialoihin sijoittavassa rahastossa on pienempi riski kuin esimerkiksi puhtaasti tietylle toimialalle suuntautuvassa rahastossa. Kehittyviin markkinoihin sijoittavissa rahastoissa on yleensä suurempi riski kuin kehittyneisiin maihin sijoittavissa rahastoissa. Osakerahastojen tuottotavoitteena on ylittää sijoituskohteiden mukaisesti valittu vertailuindeksi, esimerkiksi jonkin tietyn alueen osakeindeksi tai toimialaindeksi. Kaikilla rahastoilla ei kuitenkaan välttämättä ole vertailuindeksiä. (Sp-Rahastoyhtiö 2016.)

Yhdistelmärahastot sijoittavat niin osakkeisiin kuin korkoa tuottaviin kohteisiin. Tällöin rahaston allokaatiota eli sijoitusvarallisuuden jakaumaa osakkeiden ja korkoinstrumenttien kesken muutetaan aina markkinatilanteen kehityksen mukaan. Osalle yhdistelmärahastoista on jo valmiiksi määritelty sen säännöissä, kuinka monta prosenttia sen varoista sijoitetaan osakkeisiin, ja kuinka monta prosenttia taas korkoa tuottaviin kohteisiin. Mitä korkeampi osakepaino on, sitä suurempi markkinariski rahastoon liittyy. Näin ollen yhdistelmärahastojen riski riippuu lähinnä siitä, mitä sijoitusinstrumentteja rahasto painottaa. Yhdistelmärahastojen tuottotavoite määritellään vertailuindeksin mukaan. Vertailuindekseinä käytetään rahastolle sopivia korko- ja osakeindeksejä kyseisen rahaston osake- ja korkopainotuksien mukaan. (Pesonen 2013, 146 - 148.)

Uusia rahastoja kehitellään koko ajan. Niitä löytyykin maailmasta jo valtava määrä erilaisia. Säännöllinen erilaisiin rahastoihin sijoittaminen on hyvä tapa säästää ja sijoittaa opiskelijana. Tällöin rahat tulee hajautettua erilaisiin kohteisiin ja omaisuusluokkiin, myös ajallisesti. Rahastot eivät myöskään aina edellytä niin suuria pääomia kuin osa muista sijoitusmuodoista.

3 Opiskelijoiden tulot ja menot

Opiskelijoiden tulot koostuvat tavallisimmin Kelan opintotuesta, johon kuuluu opintoraha ja asumislisä, sekä mahdollisesta opiskelun ohella tehtävästä palkkatyöstä. Muita toimeentulon lähteitä ovat esimerkiksi sekä vanhemmilta saatu rahallinen avustus että opintolaina. Opiskelijoilla tulot voivat olla hyvinkin pieniä ja epäsäännöllisiä. Kuukausittaiset säästösummat ovat usein huomattavasti pienempiä kuin säännöllisesti ja enemmän tienaaavilla.

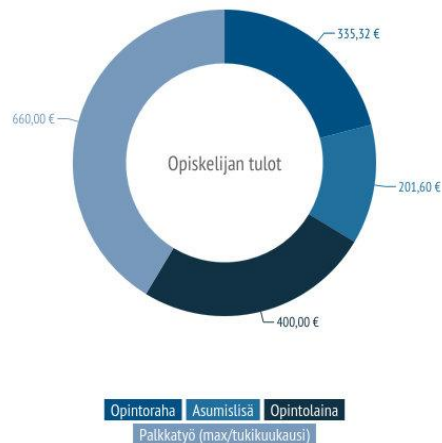
Opiskelijoiden säästäminen valitettavasti siis eroaa vakinaisesti työssä käyvien henkilöiden säästämisikäytymisestä, vaikka juuri opiskeluaikana olisi äärimmäisen tärkeää pystyä säästämään opiskeluajan jälkeisiä suurempia investointeja varten. Nykyään nimitäin pankkilainan saaminen edellyttää omia säästöjä, joita esimerkiksi asunnon ostossa vaaditaan. Toki jokaisen opiskelijayksilön elämisen kustannukset vaikuttavat yli jäävän rahan määrään, ja tätä kautta taas siihen, kuinka paljon opiskelija kykenee vaikkapa kuukausittain säästämään.

Opetus- ja kulttuuriministeriön Opiskelijatutkimus 2014 korkeakouluopiskelijoiden toimeentulosta ja opiskelusta kertoo, että peräti 43 prosenttia opiskelijoiden menoista koostuu asumisen kustannuksista. Näitä suuria menoja ei välttämättä pystytä kattamaan vain opintotuella ja jo kertyneillä säästöillä, jolloin lähes ainoaksi vaihtoehdoksi jää työn tekeminen opiskelujen ohessa. Kyseisen tutkimuksen mukaan päätoimisista opiskelijoista 48 prosenttia käy ansiotyössä koulun ohella. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014, 27 - 31.)

Pääkaupunkiseudulla elinkustannukset ovat yleisesti ottaen korkeammat kuin muualla Suomessa, jolloin esimerkiksi Helsingissä asuvalla opiskelijalla lienee rahallisesti tiukempaa kuin Rovaniemellä asuvalla. Tulojen rakenne vaikuttaa vahvasti opiskelijoiden säästämiseen, sillä pääkaupunkiseudulla jo opintotuki yksinään kuluu pelkästään asumismenoihin. Tällöin opiskelijan on pakon sanelemana ansaittava rahaa palkkatyöstä tai esimerkiksi käytettävä jo kertyneitä säästöjä menojen kattamiseksi opiskeluaikana. Toimeentulon lähteet vaihtelevat siis tapauskohtaisesti, mutta palkkatyön tekeminen opiskelijoiden keskuudessa on enemmän sääntö kuin poikkeus.

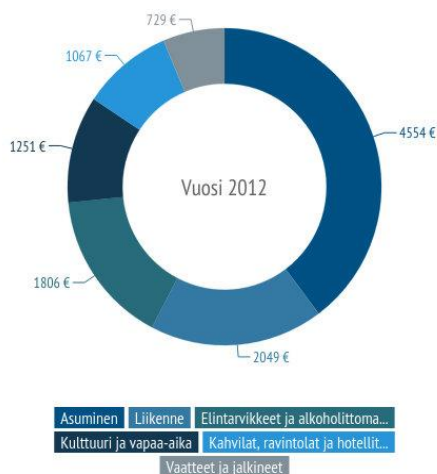
Tulorajat kuitenkin rajoittavat työntekoa opiskelun ohella. Tulot eivät saa ylittää tiettyjä rajoja, mikäli opiskelija haluaa nostaa opintotukea ja/tai opintolainaa kaikilta mahdollisilta tukikuukausilta. Tulorajan ylityttyä tukikuukausien määrää tulee joko vähentää tai vastavasti opintotukia myöhemmin palauttaa. Opintotukeen liittyvät tulorajat aiheuttavatkin monille opiskelijoille päänvaivaa, ja näitä useiden mielestä aivan liian tiukkoja ja alhaisia tulorajoja, etenkin pääkaupunkiseudun kustannuksiin peilaten, on kritisoitu hyvin paljon.

Alla oleva kuvio (Kuvio 2.) havainnollistaa, mistä opiskelijan kuukausitulot koostuvat. Näiden lisäksi opiskelijat voivat saada esimerkiksi myös rahallista tukea vanhemmiltaan. Opintolainaa voi hakea pankilta silloin, kun hakijalla on Kelan opintotukipäätös. Opintolainalla on valtion takaus, ja sitä pidetään perinteisesti vaihtoehtona työn tekemiselle tai ainakin sille, ettei töitä tarvitse tehdä niin paljon. (Nordea 2015.)

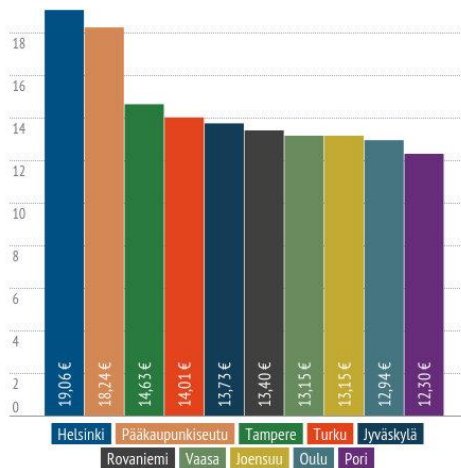
Kuvio 2. Opiskelijan kuukausitulot (Nordea 2015)

Vuoden 2012 tilastoissa opiskelijoiden keskimääräiset kulutusmenot olivat 14 625 euroa, joka tekee kuukausittain keskimäärin 1 218,75 euroa. Ylivoimaisesti suurin menoerä opiskelijoilla on asuminen, jonka osuus on lähes kolmannes kuukausittaisista menoista. Edullisia opiskelija-asuntoja on saatavilla joka kaupungissa, mutta niitä ei kuitenkaan riitä kaikille. Kesäisin opiskelupaikkojen varmistuttua etenkin pienten vuokra-asuntojen kysyntä kasvaa, mutta hintataso voi tulla monelle yllätyksenä. (Nordea 2015.) Oheinen kuvio (Kuvio 3.) näyttää opiskelijoiden vuosittaisen kulutusmenojakauman.

Kuvio 3. Opiskelijan vuosittaiset kulutusmenot (Nordea 2015)

Pääkaupunkiseudulla asuminen voi tulla kalliiksi, mutta onneksi kallis vuokrayksiö ei suinkaan ole ainoa vaihtoehto. Esimerkiksi kimppakämpä voi tulla huomattavasti edullisemmaksi, sillä suurempien asuntojen neliöhinnat ovat matalampia yksiöihin verrattuna. Alla oleva kuvio (Kuvio 4.) ilmentää yksiöiden keskimääräisiä kuukausivuokria per neliometri eri puolilla Suomea.

Kuvio 4. Yksiöiden keskimääräiset kuukausivuokrat, euroa/neliö (Nordea 2015)

Viime vuosina opintolainaa nostaneiden opiskelijoiden määrä on lisääntynyt, kun taas samalla opiskelijoiden työssäkäynti on hieman vähentynyt. Opintovelallisten korkeakouluopiskelijoiden määrä on kasvanut kymmenyksen sen jälkeen, kun opintolainan valtioneuvoston päätös elokuusta 2011 alkaen alettiin myöntää opintorahaa saavalle korkeakouluopiskelijalle. Myös uusi opintolainahyvitys kannustaa opintolainan nostoon. Kela siis maksaa osan opintolainasta opiskelijan puolesta opiskelijan valmistuessa määräajassa. Etuus koskee 1.8.2014 tai myöhemmin ensimmäiset opintonsa korkeakoulussa aloittaneita. (Tilastokeskus 2015.)

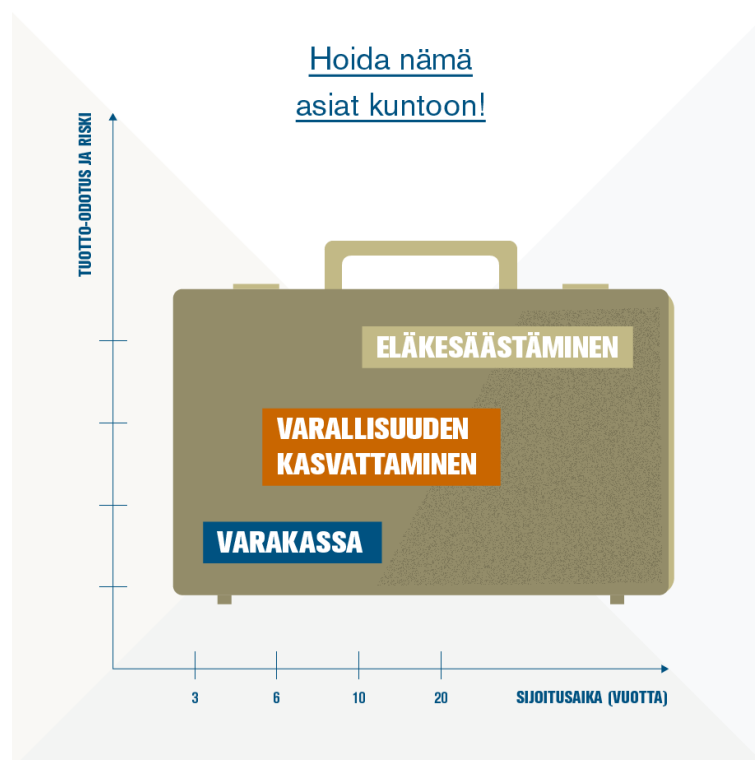
Yhteenvetona todettakoon, että opiskelijat kokevat säästämisen helposti hankalaksi opiskelujen aikana, sillä menot ovat usein suuremmat kuin tulot. Tilastokeskuksen mukaan ainoana sosioekonomisista ryhmistä opiskelijatalouksien keskimääräiset käytettävissä olevat tulot kulutusyksikköä kohden eivät riittäneet kulutusmenoihin vuonna 2012 (Tilastokeskus 2015.) Moni opiskelija saattaa turhautua ja ajatella aloittavansa säästämisen vasta valmistuttuaan, mutta opiskeluaikana moni suurempi investointi tulee ajankohtaiseksi, jolloin olisi jo hyvä olla olemassa säästöjä. Mitä aikaisemmin säästämisen aloittaa, sitä parempi. Tämän vuoksi jo opiskeluaikana olisi hyvä pystyä säästämään edes pienempiä summia, jotka koko ajan kuitenkin kartuttavat suurempaa kokonaispottia.

4 Elämäntilanne ja motiivit säästämässä ja sijoittamisessa

Säästäminen sopii eri elämäntilanteisiin ja vaiheisiin elämässä. Säästää voi niin hyvän kuin pahankin päivän varalle. Tärkeintä siinä kuitenkin on, että sen aloittaa riittävän aikaisin, ja että muistaa säästämisen olevan pitkäjänteistä puuhaa. Säästäminen tulisi aloittaa jo lapsena, eikä sitä sovi unohtaa silloinkaan, kun esimerkiksi asuntolaina on jo otettu. Lainan takaisinmaksusuunnitelma on hyvä mitoittaa niin, että myös säästäminen siinä sivussa on mahdollista.

Säästösuunnitelmille on hyvä ottaa kolme aikajännettä: lyhyt, keskipitkä ja pitkä aikaväli. Lyhyeen aikaväliin kuuluu alle vuoden tavoitteet kuten esimerkiksi tulevan kesän lomatmatka. Keskipitkään aikaväliin kuuluu tavoitteet kolmesta viiteen vuoteen kuten auton vaihto kolmen vuoden välein. Pitkä aikaväli kattaa tavoitteet, joiden aikahorisontti on yli seitsemän vuotta. Tällainen säästökohde voi olla esimerkiksi kesämökin hankinta tai eläkesäästäminen. (OP 2016.)

Alla oleva kuvio (Kuvio 5.) ilmentää sitä, että säästää kannattaa säännöllisesti sekä kolmella aikatahtimella että kolmeen eri tarkoitukseen: arkisten yllätysten varalle, pitkäaikaisesti varallisuutta kasvattaen ja pitkällä tähtäimellä eläkepäiviä varten. Vararahasto antaa turvaa perusarkeen, jotta elämän pienet ja suuret yllätykskäänteet eivät pistäisi henkilön talouttasi aivan sekaisin. (Ajassa 2015.)

Kuvio 5. Säästämisen kolme aikajännettä ja tarkoitusta (Ajassa 2015)

Säästösuunnitelmia voi tehdä monien eri kohteiden ja elämäntilanteiden varalle. Säästämisellä voidaan esimerkiksi turvata eläkepäivien taloudellinen tilanne, mahdollistaa oman asunnon hankinta tai rahoittaa tulevaisuuden mahdolliset tarpeet, kuten lapsille säästäminen tai vaikkapa kesämökin hankinta. Mitä pidempään ja enemmän henkilö säästää säännöllisesti, sitä enemmän hänen on mahdollista saavuttaa. Säästäminen sopii niin lapsille, jolloin on tärkeää oppia rahan arvo ja perusteet järkevälle rahankäytölle, kuin senioreillekin, jolloin lapset ovat muuttaneet pois kotoa, asuntolaina on maksettu takaisin ja on mahdollista tehdä unelmista totta (Handelsbanken 2016).

4.1 Elämänkaaren eri vaiheet ja sijoitussuunnitelma

Henkilön kasvamiseen lapsesta aikuiseksi menee kauan aikaa. Ihmisen elämä voidaan jakaa erilaisiin elämänvaiheisiin, joita ovat syntymä, lapsuus, nuoruus, aikuisuus, vanhuus ja kuolema. Nämä yhdessä muodostavat elämänkaaren. Eri elämänvaiheet koostuvat kullekin vaiheelle tyypillisistä kehitystehtävistä, mutta kuitenkin ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa elämänpolkua, jota jokaisen pitäisi tarpoa. Polku voi olla hyvinkin erilainen, ja kehitystehtävät voivat kohdata eri ihmisiä eri-ikäisinä. Tietyt suuntaviivat kuitenkin pätevät melko pitkälti. (Peda.net 2016.) Nämä asiat pätevät myös säästämisen ja sijoittamisen kohdalla.

Elämänkaaren eri vaiheissa on erilaisia tarpeita, niin lyhyellä kuin pitkälläkin tähtäimellä. Usein myös lähtökohdat ovat hyvin erilaiset esimerkiksi 20- ja 60-vuotiaalla henkilöllä. Säästö- ja sijoitussuunnitelmat muuttuvat elämänkaaren mukana. Sijoitussuunnitelman kannalta keskeisimpiä elämänkaaren vaiheita ovat lapsuus, nuoruus, varhaisaikaisuus, keski-ikä ja vanhuus. Sijoitussalkun kehityksestä elämänkaaren eri vaiheiden aikana voidaan antaa monia ohjeita: esimerkiksi mitä nuorempi henkilö on, sitä suurempaa osakepainoa sijoitussalkussa suositellaan. Vastaavasti taas iän karttuessa osakkeiden osuuden tulisi pienentyä, jolloin sekä joukkolainojen että hyvää osinkoa maksavien yhtiöiden osuuksien tulisi kasvaa. (Malkiel 2011, 355.)

Usein erilaiset tekijät elämänkaaren eri vaiheissa vaikuttavat henkilön säästökäyttäytymiseen. Esimerkkejä tällaisista vaikuttavista tekijöistä ovat muun muassa työttömyys, yksinäisyys ja lapsen syntymä. Elämään mahtuu monia käännekohtia, joiden mukana sijoitussuunnitelmaan tulisi tehdä tarvittavia muutoksia. Monet suuret muutokset elämässä heijastuvat henkilön varallisuuteen joko positiivisesti tai negatiivisesti. Tilanteiden vaikutusta tulee arvioida aina yksilötasolla. Toiselle läheisen kuolema voi tarkoittaa suurta perintöä, kun taas toiselle henkilölle läheisen kuolema voi merkitä sitä, että perheeseen jää vain yksi elättäjä.

Juuri henkilölle itselleen sopivan sijoitussalkun rakenteeseen vaikuttavat monet tekijät, kuten esimerkiksi hänen ikänsä, riskinsietokykynsä, elämäntilanteensa, tulonsa ja varallisuutensa. Merkittävin ratkaisu sijoitussalkkua rakennettaessa on varojen jako eri arvopaperiluokkien kesken: osakkeiden osuus sijoitussalkussa nimittäin näyttelee merkittävintä roolia niin tuotto-odotuksen kuin riskinkin suhteen. Tämän vuoksi tulee pohtia, kuinka paljon osakemarkkinariskiä kannattaa ottaa missäkin elämänvaiheessa. (Investori 2011.)

Riskinsietokyky tulee erottaa riskinkantokyvystä. Riskinsietokyky tarkoittaa henkilön psykologista ominaisuutta, eli sitä kuinka hyvin sijoittaja henkisesti sietää riskiä. Riskinkantokyky puolestaan merkitsee konkreettisesti sitä, mitä seuraamuksia riskin toteutumisella sijoittajalle olisi. Henkilön riskinsietokyky ja sijoitussalkku ovat tasapainossa, kun olo tuntuu siedettävältä kaikissa markkinatilanteissa. Riskinsietokyky on hyvin henkilökohtainen asia, ja jokainen sijoittaja määrittelee sen itse omasta näkökulmastaan. Riskinkantokyky riippuu sekä iästä, tuloista ja varallisuudesta että näiden odotetusta kehityksestä. Hyvin koulutetuilla nuorilla katsotaan olevan paljon riskinkantokykyä esimerkiksi siksi, että koko työuran palkkatulot ovat vielä edessäpäin. Tällöin nuorilla on aikaa toimia pitkäjänteisesti. Iän karttuessa riskinsietokyky puolestaan laskee. (Investori 2011.)

Oheinen kuvio (Kuvio 6.) kuvaa esimerkinomaisia suosituksia eri elämäntilanteissa oleville sijoittajille. Toki henkilökohtaiset painotukset luonnollisesti vaihtelevat. (Investori 2011.)

Kuvio 6. Eri elämäntilanteissa olevat sijoittajat

Investorin (2011) mukaan korkosijoitusten prosenttiosuus salkussa pitäisi olla sama kuin sijoittajan ikä (tai osakkeiden osuus 100 % - ikä). Tämä sääntö ei kuitenkaan huomioi sijoittajien erilaista riskinsietokykyä, mutta antaa karkeat raamit sen huomioimiseksi.

Jokaiselle henkilölle juuri omanlaisen sijoitussuunnitelman laatiminen aloitetaan aina henkilön yksilöllisen lähtötilanteen tarkastelusta. Tarkastelussa otetaan huomioon, minkälainen elämäntilanne ja lähtökohta henkilöllä ovat. Lähtötilanne määrää sen, mihin sijoituskohteisiin henkilön on kannattavaa sijoittaa. Paljon riippuu siitä, sijoitetaanko palkkatuloista sivuun siirrettyillä varoilla vai esimerkiksi suuremmasta summasta kuten perinnöstä. (Pesonen 2011, 32.)

Säästämistä ja sijoittamista tulisi ajatella osana koko taloudellista tilannetta, eikä ainoastaan yksittäisenä ja irrallisena tapahtumana. Sijoituksen suuruus suhteessa henkilön muuhun varallisuuteen määrittelee myös sen, minkä suuruisia riskejä kannattaa ottaa. Sijoitussuunnitelmaan tulisi merkitä henkilön kokonaisvarallisuus, johon voi kuulua esimerkiksi asunto, pankkitalletukset, nykyiset sijoitukset ja kaikki nykyiset velat. Varallisuuden ja velkojen erotus kertoo henkilön nettovarallisuuden. Myös tulevia kassavirtoja kannattaa pohtia. (Anderson & Tuhkanen 2004, 22 - 24.)

Sijoitussuunnitelman osat ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. Henkilön halu ottaa riskiä kulkee käsi kädessä tuoton kanssa. Se määrää sijoitushorisontin ja järkevän sijoituskohteen suunnitelmaan. Sekä henkilön elämäntilanne että tavoitteet luovat omat rajauksensa sijoitushorisonttiin ja summiin sekä tätä kautta myös niin tuottotavoitteisiin kuin sijoituskohteisiin. Esimerkiksi nuoruudessa aloitetussa sijoittamisessa voi jo lähtökohtaisesti ottaa suurempaa riskiä verrattuna taas vaikkapa eläkkeellä olevaan henkilöön. Tämä perustuu juuri mainittuun sijoitushorisonttiin. (Anderson & Tuhkanen 2004, 17 - 18.)

Nuoruudessa säästäminen ja sijoittaminen on usein haastavaa, sillä esimerkiksi opiskelijalla tulot ovat pienet, ja menoja on paljon. Säästämisen aloittaminen ajoissa auttaisi kuitenkin tekemään unelmista totta, ja samalla sitä kautta tulisi turvaa elämän yllätysten varalle. Pennin venyttäminen on tuttua monille opiskelijoille, sillä tulot ovat usein hyvinkin epäsäännöllisiä, eikä opintotuki yhdessä pienen palkan kanssa millään riitä elämiseen, saati mihinkään ylimääräiseen. (Ajassa 2016.)

Säännöllisellä säästämällä voi vuosien mittaan kasvattaa pienistäkin summista suuria, vaikka tulot olisivat niukat ja kuukausibudjetti tiukka. Tärkeintä ei ole kuitenkaan säästetty summa tai tapa, vaan ylipäätään säästämisen aloittaminen. Kuukausittain sivuun laitettut rahat voivat olla pitkässä juoksussa merkittävä apu esimerkiksi yllättävissä menoissa. Osa-aikaisista tai kausitöistä saaduista tienesteistäkin saa ajan myötä kartutettua säästöjä, jolloin niitä ei siis kannata kuluttaa heti niiden kilahdettua tilille. Perehtymällä omiin tuloihin ja menoihin jokainen voi löytää itselleen parhaan tavan saada rahaa säästöön. (Ajassa 2016.)

Talouselämän (2014) artikkelin mukaan kaksi kolmasosaa suomalaisista säästää kuukausittain. Vähiten säästöön saavat 25 - 35 -vuotiaat naiset, joista yli puolet kertoi kuluttavansa lähes kaiken rahan, joka heille tulee. Eniten säästämishaluja on yli 60-vuotiailla, joista naisista 67 prosenttia ja miehistä 62 prosenttia säästää. Naiset säästävät vähemmän kuin miehet. Naisilla yleisin säästösomma on maksimissaan 50 euroa kuukaudessa, kun taas puolestaan miehet säästävät jopa 100 - 200 euroa kuukausittain.

Saman Talouselämän (2014) artikkelin mukaisesti eri ikäryhmien ja sukupuolten erot rahankäytössä ja säästämisessä johtunevat myös elämäntilanteista. Ensisynnyttäjien keski-ikä on 28,6 vuotta, kaikkien synnyttäjien 30,4 vuotta. Opinnoista valmistutaan keskimäärin 25-vuotiaana, jolloin alle 35-vuotiaista naisista moni elelee lapsiperhearkea sinnitellen äitiyspäivärahoilla, eikä näin ollen juurikaan ole välttämättä ehtinyt tienaamaan. Sama näkynee myös optimistisuudessa oman talouden paranemisen suhteen: optimistisimpia ovat alle 25-vuotiaat naiset, jotka todennäköisesti opiskelevat. Opintotukeen verrattuna pienetkin palkkatulot parantavat taloutta huomattavasti.

Säästöpankin toteuttamassa Näin Suomi Säästää 2014 -barometrissa on jo useana vuonna tutkittu suomalaisten säästötottumuksia. Suomalaisten säästötottumukset vaihtelevat paljon niin iän, sukupuolen kuin elämäntilanteen mukaan. Jo pitkään jatkunut maailmanlaajuinen epävarma taloudellinen tilanne on luonnollisesti vaikuttanut suomalaisten säästöhälykkyyteen. Toisaalta taas säästämiseenkin näyttäisi pätevän totuus, että iän tuoman kokemuksen myötä sitä osaa varautua kaikenlaiseen.

Kyseisen barometrin mukaan talouden pitkäjänteinen suunnittelu näyttäisi olevan omiaan miehille, erityisesti yli 60-vuotiaille, näiden peitottua naiset kaikissa ikäryhmissä. Vastavasti lyhimmat suunnitelmat oman talouden varalle olivat nuorilla naisilla. Alle 35-vuotiaista naisista talouttaan yli vuodeksi eteenpäin ilmoitti suunnittelevansa alle 10 prosenttia. Noin 50 prosenttia heistä ilmoitti miettivänsä raha-asiansa valmiiksi enintään kolmen kuukauden ajalle tulevaisuuteen.

Hyvinkin erilaiset kulutustottumukset selittävät osittain sukupolvien välisiä eroja taloudellisessa varautumisessa. Varttuneemmilla sukupolvilla on totutusti tapana tehdä hankintoja harkiten ja sijoittaa esimerkiksi omaan asuntoon, kun taas nuoret käyttävät tänä päivänä suuremman osan tuloistaan kulutukseen ja sijoittavat mielellään esimerkiksi vapaa-aikaan. Barometrissa tulkiten keskiverto suomalaismies on vakaa ja harkitseva raha-asioissa. Suomalaisnaiset taas eivät ainakaan näiden tulosten valossa näyttäisi olevan kummoisemmin varallisuuden haalimisen perään. (Säästöpankki 2014.)

4.2 Säästäjätyypin määrittely

Kuten jo useaan otteeseen on todettu, säästöjen kertyminen on hyvä asia kenelle tahansa. Kuitenkin esimerkiksi osakekurssien nousut ja laskut sen sijaan voivat joko kiehtoa tai pelottaa säästäjää. Ihmisiä on monenlaisia; toiset ovat varovaisempia kuin toiset. Ihmiset suhtautuvat hyvin eri tavoin siihen, mitä pitävät hyvänä tapana säästää. Erityyppisille säästäjille on olemassa erilaisia säästämisen- ja sijoittamistapoja. Eri pankeilla on tarjolla esimerkiksi erilaisia rahastoja erityyppisille säästäjille. (OP Ryhmä 2012.)

Kuumimpien sijoitusvinkkien jahtaamisen sijaan säästäjän ja sijoittajan kannattaa keskittyä oman talouden kokonaisvaltaiseen hallintaan. Tällöin lähtökohtana on hahmottaa oma taloudellinen kokonaisuus, joka koostuu niin tuloista ja menoista kuin varoista ja veloista. Jokaiselle säästäjälle ja sijoittajalle löytyy juuri hänen elämäntilanteeseensa sopivat säästö- ja sijoitusratkaisut, kun henkilö hahmottaa omat toiveensa ja tavoitteensa. Oma sijoittajakuvaa kartoitettaessa tavoitteet, oletettu sijoitusaika ja riskinsietokyky ovat keskeisiä tekijöitä. Esimerkiksi yhdessä pankkitoimihenkilön kanssa laadittu sijoitussuunnitelma auttaa ymmärtämään, millainen säästäjä tai sijoittaja jokin henkilö on. (Danske Bank 2016.) Säästäjätyypit voidaan jakaa esimerkiksi neljään eri kategoriaan, joita ovat tuottohakuiset, maltilliset, varovaiset ja hyvin varovaiset säästäjät. (OP Ryhmä 2016.)

Tuottohakuinen säästäjä hyväksyy sijoituksissaan korkeaa riskiä. Hän etsii mahdollisuuksia varojen arvon kasvattamiseen pitkällä aikavälillä keskimääräistä markkinaa nopeammin. Hän ei siis keskity sijoitusten lyhyen aikavälin arvonmuutoksiin. Tuottohakuinen säästäjä hyväksyy korkean riskitason sekä sen, että sijoitukset ovat alttiita niin suurelle arvovaihtelulle kuin tappioille sijoitusaikana. Tuottohakuiselle säästäjälle suositellaan osakerahastoa, jossa säästöaika olisi vähintään seitsemän vuotta. (OP Ryhmä 2016.)

Maltillinen säästäjä tavoittelee tasaista arvonnousua. Hänellä säästäminen on tavoitteellista; unelmissa voi olla esimerkiksi jokin isompi hankinta, jota varten rahaa halutaan laittaa säästöön. Maltillinen säästäjä hyväksyy sijoituksissaan kohtuullista riskiä, jolloin vaihtoehtona on esimerkiksi yhdistelmärahasto, jossa osakepaino perustilanteessa on 30 prosenttia. Maltilliselle säästäjälle on siis tärkeää, että sijoitusten arvovaihtelu ja mahdolliset tappiot sijoitusaikana ovat kohtuullisia. Sijoitettujen varojen arvo ei saa laskea merkittävästi. Tuotto-odotus on suhteellisen vaatimaton. Sijoittajalta vaaditaan malttia, sillä laskujakson jälkeen lähdetään taas nousu-uralle. Maltillisella säästäjällä suositeltu sijoitusaika on neljä vuotta, jolloin säästäjä voi ennalta suunnitella, milloin lunastaa säästönsä ja toteuttaa haaveensa. (OP Ryhmä 2016 & Danske Bank 2016.)

Varovainen säästäjä hyväksyy sijoituksissaan pientä riskiä. Hänelle on tärkeää, että sekä sijoitusten arvonvaihtelu että mahdolliset tappiot sijoitusaikana ovat pieniä. Varovainen säästäjä haluaa, että sijoitettujen varojen arvo ei laske suuresti sijoitusaikana. Varovaisen säästäjän salkussa on enimmäkseen korkosijoituksia, ja sen osakepaino onkin vain kymmenen prosenttia. Tällöin arvonmuutokset jäävät melko pieniksi, vaikka osakemarkkinoilla myrskyäisi rajumminkin. Varovainen säästäjä on valmis hyväksymään matalan tuoton sijoituksilleen ja hän hyväksyy, että inflaatio voi syödä varojen ostovoimaa ajan kuluessa. Varovaisella säästäjällä suositeltu säästöaika on usein vain kaksi vuotta. (OP Ryhmä 2016.)

Hyvin varovainen säästäjä hyväksyy sijoituksissaan vain erittäin pientä riskiä. Hänelle on tärkeää, että sijoitusten arvonvaihtelu ja mahdolliset tappiot sijoitusaikana ovat erittäin pieniä. Hyvin varovaiselle säästäjälle sijoitettujen varojen arvo ei saa laskea suuresti sijoitusaikana. Hyvin varovainen säästäjä säästää lyhyenkoron rahastoihin, jolloin niin tuotto kuin riskikin ovat pieniä, mutta korkotason mukaan suhdanteet voivat kuitenkin muuttua. Suositeltu vähimmäissäästöaika lyhyen koron rahastoihin on kolme kuukautta. (OP Ryhmä 2016.)

Kuten esimerkiksi yllä mainittuja säästäjätyyppejä vertailemalla voidaan havaita, niin kuluttajat voivat olla hyvinkin erilaisia sijoittajina. Heillä on sekä erilaisia mieltymyksiä että tarpeita. Henkilön riskinottohalu ja tuotto-odotukset on tarkoin määriteltävä, jotta voidaan löytää juuri hänelle henkilökohtaisesti sopivat säästö- ja sijoitusratkaisut. On tärkeää ymmärtää, että tuotto-odotus määräytyy pitkälti siitä, kuinka paljon on valmis ottamaan riskiä. Sijoittajan tulisi miettiä, kuinka aktiivisesti hän aikoo itse seurata markkinoita, vai jättääkö hän kaikki päätökset esimerkiksi salkunhoitajan tehtäväksi. On olemassa neljä tärkeää seikkaa, joita sijoittajan tulisi pohtia: sijoitushorisontti eli aika, kuinka pitkäksi ajaksi rahan on tarkoitus olla sidottuna instrumentissa, sijoitettava summa, riskinottokyky ja markkinoiden seuraaminen.

Nykyään informaation määrä on erittäin suuri, jolloin erityisesti aloittelevien piensijoittajien on syytä varautua siihen, että uutta tietoa tulee jatkuvasti lisää. Niin sijoitusinstrumenttien ehdot, toimintaperiaatteet, riskihalukkuus kuin tuotto-odotuksetkin vaihtelevat instrumenttien välillä. Sijoittamisessa tarvitaan pitkäjänteistä harkintaa, jotta saadaan tarpeeksi kattava kuva juuri kyseisestä sijoitusinstrumentista. Jokaisen henkilön riskinottohalukkuus ja tuotto-odotukset ovat hyvin henkilökohtaisia, ja juuri siksi onkin tärkeää miettiä ja pohtia tarkkaan ennen sijoituspäätöksen tekemistä, onko tuote järkevä ja vastaako se sijoittajan henkilökohtaisia tarpeita ja odotuksia. Oma säästämistyyppi/sijoittajaprofiili on hyvä miettiä tarkkaan, eikä kannata tehdä hätiköityjä päätöksiä. (Puttonen & Repo 2011, 17.)

4.3 Motiivit ja päätöksenteko

Säästämisen ja sijoittamisen kohdalla täytyy koko ajan pitää mielessä, että koskaan ei saa sijoittaa sellaiseen kohteeseen, jonka periaatteita ei täysin ymmärrä. Sijoitustoiminnassa on äärimmäisen tärkeää tutustua sijoituskohteeseen tarkasti jo ennen varsinaisen sijoituspäätöksen tekemistä esimerkiksi keräämällä riittävästi taustatietoa. Hyvät perustiedot sijoituskohteesta takaavat todennäköisemmin paremmin pärjäämisen kokonaisvaltaisessa sijoitustoiminnassa. Toki tämä ei suinkaan poissulje sitä, etteikö henkilölle voisi sattua virheitä, sillä sijoitustoiminnassa kaikkea ei voi koskaan täysin ennakoida. (Lindström 2005, 61.)

Sijoituskohteen valinnan ja tuntemuksen lisäksi sijoittajan henkilökohtaisten sijoitustavoitteiden määrittelemine on tärkeää. Jokaisen sijoittajan tulisi määrittää omat tavoitteet sille, miksi hän ylipäätään säästää tai sijoittaa. Jokaisen sijoittamista harkitsevan henkilön kannattaa ennen päätöksentekoa harkita, riittääkö henkilökohtainen kiinnostus sijoitusten ja yleisten markkinoiden seuraamiseen. Aloittelevan sijoittajan tulisi miettiä vastauksia seuraaviin seikkoihin: miksi sijoituksen haluaa tehdä, kuinka pitkäksi aikaa sen haluaa tehdä, kuinka halukas on ottamaan riskejä ja minkä verran on valmis sijoittamaan rahaa valittuun/valittuihin kohteeseen/kohteisiin. (Anderson & Tuhkanen 2004, 23.)

Aikalailta edellisiä seikkoja mukailleen sijoittajan neljä tärkeintä kysymystä ovat seuraavanlaiset: miten suurta summaa olen sijoittamassa, onko minulla aikaa ja osaamista seurata markkinoita, miten pitkäksi aikaa olen sijoittamassa ja mikä on riskinkantokykyäni ja tuotto-odotukseni. Sijoitettavan summan suuruus on koko sijoitustoiminnassa ratkaisu moneen kysymykseen. Hajauttaminen hyödyt saattavat koitua liian kalliiksi, mikäli sijoitettavia varoja on ainoastaan muutamia tuhansia euroja. Usein pienempiä summia sijoittavia henkilöitä neuvotaan sijoittamaan massatuotteisiin, kun taas suurempia summia omaavat henkilöt ohjataan suoraan Private banking -palvelun puolelle. (Puttonen & Repo 2011, 19.)

Sijoitushorisontilla on suuri merkitys sijoituskohteen valinnan kannalta. Sijoitusaikaa mietittäessä on olennaista pohtia, joudutaanko sijoitus realisoimaan eli muuttamaan likvidiin muotoon etuajassa. Osa sijoituskohteista sitoo rahan vuosiksi eteenpäin. Ylivoimaisesti yksi tärkeimmistä vaikuttavista tekijöistä sijoituskohteen valintaan on sijoittajan riskinkantokyky. Tämän lisäksi sijoittajan on syytä miettiä myös henkilökohtaista markkinoidenseurantakykyään. Informaatiota rahoitusmarkkinoilla pidetään yhtenä tärkeimmistä asioista. Hyvät sijoittajat erottuvat edukseen informaation hankinta- ja käsittelykyvyillään. (Puttonen & Repo 2011, 19 - 25.)

Jokaisella ihmisellä on yksilöllinen tausta ja persoona, jotka vaikuttavat siihen, miten hän kokee häntä ympäröivän maailman. Toki myös esimerkiksi yhteiskunta ohjaa yksilön käyttäytymistä. Bergström & Leppänen (2009) ovat todenneet, että ihmisen ostokäyttäytymiseen vaikuttavat monet tekijät. Sama pätee myös henkilön säästö- ja sijoituskäyttäytymiseen. Esimerkkejä tällaisista käyttäytymiseen vaikuttavista tekijöistä ovat niin kulttuuriset, sosiaaliset, demografiset kuin psykologisetkin tekijät. Seuraavat kappaleet selittävät näitä seikkoja hieman tarkemmin.

4.3.1 Kulttuuriset tekijät

Kuluttajakäyttäytymisen yhteydessä kulttuurilla tarkoitetaan yhteisön kollektiivista muistia. Muun muassa historia, arvot, uskomukset ja ihmissuhteet muodostavat kulttuurin perustan. Näihin asioihin kasvetaan vauvasta lähtien. Myös ulkoiset asiat, kuten symbolit ja perinteet, ovat tyypillisiä kulttuurille. Henkilö omaksuu kulttuurista omat toimintatavat ja mallit, arvoja ja asenteita unohtamatta. Kulttuuri muuttuu ajan myötä.

Kulttuurisia tekijöitä kulttuurin lisäksi ovat alakulttuurit ja sosiaaliluokka. Alakulttuureilla tarkoitetaan ihmisryhmiä, joissa kaikki ryhmän jäsenet jakavat samat arvot. Alakulttuuri voi rakentua esimerkiksi etnisyyden tai uskonnon ympärille. Esimerkkinä alakulttuurista on maantieteellisesti samalla alueella asuvat ihmiset. Kyseinen ryhmä saattaa luoda oman, hyvinkin merkittävän markkinan tai asiakassegmentin. Sosiaaliluokalla puolestaan tarkoitetaan yhteiskunnan rakennetta, jonka mukaan esimerkiksi yksilön asema yhteiskunnassa määräytyy. Sosiaaliluokka perustuu demografisiin tekijöihin, kuten esimerkiksi tuloihin, koulutukseen, ammattiin ja asumiseen. (Bergström & Leppänen 2009, 116 - 118).

4.3.2 Sosiaaliset tekijät

Sosiaaliset tekijät vaikuttavat monella tapaa henkilön sijoituskäyttäytymiseen, niin suunnitteluun kuin lopulliseen päätöksentekoonkin. Sosiaaliset tekijät sisältävät viiteryhmät, joihin kuuluvat muun muassa perhe, ystävät, sosiaaliset yhteisöt ja idolit. Myös kulttuuri, alakulttuurit ja sosiaaliluokka ovat viiteryhmiä. Viiteryhmien merkitys henkilön säästö- ja sijoituskäyttäytymisessä vaihtelee.

Sosiaalisista tekijöistä voidaan mitata eri tavoin: minkälaisiin ryhmiin yksilö kuuluu tai mikä on hänen sosiaaliluokkansa. Toisaalta taas sosiaalisia tekijöitä tutkimalla on vaikea esimerkiksi selvittää, kuinka paljon eri ryhmät vaikuttavat yksilön tapaan toimia ja tehdä päätöksiä. Sosiaalisia tekijöitä tarkasteltaessa tutkitaan henkilön tapaa toimia sosiaalisissa ryhmissä, myös näiden ryhmien merkitystä säästämiseen ja sijoittamiseen. (Bergström & Leppänen 2009, 116 - 118).

4.3.3 Demografiset tekijät

Demografisilla tekijöillä tarkoitetaan henkilökohtaisia tekijöitä, jotka ovat helposti esimerkiksi mitattavissa ja analysoitavissa. Demografisia tietoja käytetään usein erilaisten kartoitusten lähtökohtana. Demografisista tekijöistä tärkeimpinä voidaan pitää ikää, sukupuolta, siviilisäätystä, asuinpaikkaa, asumismuotoa, ammattia, koulutusta ja esimerkiksi käytettävissä olevia varoja. Iällä ja perhetilanteella voidaan vaikkapa osittain selittää säästämisen motiiveja. (Bergström & Leppänen 2009, 102).

Yksilön elämäntyyli koostuu niin demografisista, psykologisista kuin sosiaalisistakin tekijöistä. Elämäntyylin avulla voidaan selvittää esimerkiksi yksilön säästämis- ja sijoittamispäätöksen tekemistä sekä sen merkitystä tälle henkilölle. Elämäntyyliin on kyse siitä, miten yksilö elää ja suhtautuu eri asioihin, sekä mihin hän kuluttaa aikaansa ja rahaansa. Näihin asioihin vaikuttavat sekä niin sanotut kovat perusasiat kuten ikä ja sukupuoli että pehmeät tekijät eli ihmisen persoonallisuuden ja sosiaaliseen käyttäytymiseen liittyvät tekijät (Bergström & Leppänen 2009, 102 - 104).

4.3.4 Psykologiset tekijät

Psykologiset tekijät tarkoittavat yksilön henkilökohtaisia piirteitä eli henkilön persoonallisia tarpeita, tapoja ja toimintamuotoja. Nämä piirteet heijastuvat muun muassa yksilön sijoituskäyttäytymiseen. Vuorovaikutussuhteet muiden ihmisten kanssa vaikuttavat vahvasti henkilön käyttäytymiseen, joten psykologisia tekijöitä ei täysin pystytä erottamaan sosiaalisista tekijöistä. Psykologisia tekijöitä ovat esimerkiksi tarpeet, motiivit, arvot ja asenteet, oppiminen sekä innovatiivisuus. (Bergström & Leppänen 2009, 105)

Tarpeet ovat eräänlaisia puutostiloja eli epätasapainon tiloja, jotka voidaan toki poistaa. Ihminen reagoi ensimmäisenä pakottavimpiin tarpeisiin. Kaikkien tarpeiden tyydytys on mahdotonta. Tarpeita voidaan tarkastella monella eri tavalla useasta eri näkökulmasta. Yhtenä tunnetuimpana tarkastelutapana voidaan pitää Maslow'n tarvehierarkiaa. Kyseisen tarvehierarkian mukaan ihminen tyydyttää ensin elämisen kannalta välttämättömimmät tarpeensa ja vasta sen jälkeen keskittyy muiden tarpeiden tyydyttämiseen. (Bergström & Leppänen 2009, 105).

Maslow'n mukaan ihmisen tarpeiden hierarkkinen järjestys on: fysiologiset perustarpeet, turvallisuuden tarpeet, yhteenkuuluvuuden ja rakkauden tarpeet, arvonannon tarpeet sekä itsensä toteuttamisen tarpeet. Näistä ensimmäinen on perustavin, viimeinen korkein tarve. Seuraava kuvio (Kuvio 7) havainnollistaa tarpeiden hierarkkisuuutta.

Kuvio 7. Maslow'n tarvehierarkia

Fysiologisilla perustarpeilla tarkoitetaan hengissä säilymisen fyysisiä edellytyksiä kuten unta ja ravintoa. Turvallisuuden tarpeet tarkoittavat suojautumista erilaisilta vaaroilta. Yhteenkuuluvuuden ja rakkauden tarpeet liittyvät ystävyyteen, rakkauteen ja ryhmään kuulumiseen, kun taas arvonannon tarpeet itsearvostukseen ja kunnioituksen saamiseen muilta. Itsensä toteuttamisen tarpeet ovat omien kykyjen saamista täyteen käyttöön esimerkiksi työssä tai vanhennuudessa.

Psykologisista tekijöistä toisena esimerkkinä voidaan pitää motiiveja eli syitä. Tarpeiden tavoin myös nämä voidaan jaotella ryhmiin; järki- ja tunneperäiset tai tiedostetut ja tiedostamattomat motiivit. Kolmantena esimerkkinä psykologisista tekijöistä ovat asenteet eli yksilön taipumus suhtautua tietyllä tavalla johonkin kohteeseen, esimerkiksi juuri säästämiseen ja sijoittamiseen. Asenteista välittyy siis ihmisen arvomaailma. Asenteet syntyvät niin saadun tiedon, kokemusten, ryhmien kuin ympäristönkin vaikutuksesta. (Bergström & Leppänen 2009, 109.)

Neljäs esimerkki psykologisista tekijöistä eli oppiminen voidaan selittää monella eri tavalla. Oppimista on niin ehdollistuminen kuin mallioppiminenkin. Ehdollistumisessa yksilö oppii reagoimaan ärsykkeisiin tietyllä tavalla, kun taas vastaavasti mallioppimisessa jäljitellään mallin mukaista käyttäytymistä. Viimeinen esimerkki eli innovatiivisuus on tapahtuma, jossa kuluttaja haluaa esimerkiksi ottaa riskejä. Yksilöt voidaan jakaa erityyppisiin omaksujaryhmiin: edelläkävijöihin, mielipidejohtajiin, enemmistöön ja mattimyöhäisiin. Markkinoille erityisen tärkeän ryhmän muodostavat mielipidejohtajat, sillä he hankkivat aktiivisesti tietoa ja haluavat vaikuttaa ympäristöönsä. (Bergström & Leppänen 2009, 105 - 115.)

5 Tutkimuksen toteutus

Tämä osio käsittää opinnäytetyön tutkimuksen toteuttamisen. Tutkimuksen luotettavuuden takaamiseksi eri tutkimusmenetelmiä vertailtiin, ja näistä kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä valikoitui yleisen sopivuuden vuoksi parhaimmaksi vaihtoehdoksi. Tästä on kerrottu ensimmäisessä alaluvussa. Tämän jälkeen tarkastellaan teoreettisen viitekehyksen yhteyttä kyselytutkimukseen, jonka jälkeen lopuissa alaluvuissa keskitytään tutkimuksen tavoitteisiin ja varsinaiseen kohderyhmään. Varsinaiset tutkimustulokset käsitellään kokonaan omassa pääluvussa.

5.1 Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä

Kvantitatiivisissa eli määrällisissä tutkimuksissa mittaustulokset ovat numeroarvoja, ja tutkimuksella pyritään vastaamaan kysymyksiin kuten ”mikä?”, ”missä?”, ”kuinka usein?”, ”kuinka paljon?” ja ”mikä on asioiden välinen riippuvuussuhde?”. Kvantitatiivista tutkimusta voidaan kutsua myös tilastolliseksi menetelmäksi, ja sen tuloksia analysoidaan erilaisten numeeristen suureiden sekä taulukoiden ja kuvioiden avulla. Tilastolliset menetelmät mahdollistavat sen, että pientä tutkittua otosta koskevat päätelmät voidaan yleistää koskemaan populaatioita eli suurempia kohdejoukkoja, jolloin siis tutkimustuloksia pyritään yleistämään suurempaan joukkoon tieteellisen päättelyn avulla. (Nummenmaa, Holopainen & Pulkkinen 2014, 16 - 22.)

Kvantitatiiviset tutkimukset voidaan jakaa havainnoiviin ja kokeellisiin tutkimuksiin. Havainnoivat tutkimukset voivat olla joko prospektiivisiä tai retrospektiivisiä. Prospektiivisuus tarkoittaa sitä, että jonkin ilmiön kehittymistä tulevaisuudessa pystytään seuraamaan pitkän aikavälin kuluessa, kun taas retrospektiivisyydellä tarkoitetaan jonkin ilmiön kehittymisen seuraamista takautuvasti. Nämä molemmat tutkimukset ovat pitkittäistutkimuksia. Tässä opinnäytetyössä tiedonkeruumenetelmänä käytetään kuitenkin empiiristä poikkeileikkaustutkimusta, jossa tutkitaan tiettyä ajankohtana tietyn ilmiön eri puolia. Tällaisesta tutkimuksesta yleisin on survey- eli kysely- tai haastattelututkimus. (Nummenmaa, Holopainen & Pulkkinen 2014, 15 - 17.)

Tässä tapauksessa tämä kyselytutkimus perustuu tutkimusaineiston keräämiseen valmiiksi jäsennetyllä lomakkeella. Tähän palataan seuraavissa alaluvuissa. Mittausten onnistumista arvioidaan reliabiliteetin eli luotettavuuden ja validiteetin eli pätevyuden avulla. Reliabiliteetti ilmaisee mittaustuloksen virheettömyyden, kun taas validiteetti puolestaan, kuinka tarkasti mittaustulokset liittyvät siihen, mitä oli tarkoitus mitata (Nummenmaa, Holopainen & Pulkkinen 2014, 22).

5.2 Viitekehys ja yhteys kyselytutkimukseen

Opinnäytetyön teoriaosuudessa tarkastellaan säästämistä ja sijoittamista yleisesti, muun muassa yleisimmät säästö- ja sijoitusmuodot käydään läpi. Teoriaosuudessa tarkastellaan myös opiskelijoiden tuloja ja menoja sekä erilaisten elämäntilanteiden ja motiivien vaikutusta säästö- ja sijoituskäyttäytymiseen. Nettikyselylomakkeen kysymykset on laadittu teoreettisen viitekehysten pohjalta, jolloin kysely tuottaa mahdollisimman sopivia vastauksia opinnäytetyön pää- ja alatutkimuskysymyksiin.

Tarkoituksena on siis tutkia Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden säästämistä ja sijoittamista; miksi ja miten Haaga-Helian liiketalouden opiskelijat säästävät. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää kyseisen opiskelijaryhmän säästämiseen motivoivat tekijät, heidän suosimansa säästömuodot ja esimerkiksi elämäntilanteen vaikutuksen säästämiseen ja sijoittamiseen. Nettikyselylomake jaettiin kaikille Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoille vuosikurssista riippumatta. Kysely oli avoinna neljän viikon ajan, ja sen avulla saatiin vastauksia yli 400.

Kyselylomake koostuu neljästä eri osiosta, jotka koskevat muun muassa vastaajan perustietoja, tuloja ja menoja sekä säästö- ja sijoituskäyttäytymistä. Alla on yhteenveto kysymyslomakkeen kysymyksistä sekä niiden yhteydestä opinnäytetyön tietoperustaan (Taulukko 1.). Taulukko sisältää kysymyslomakkeella esitetyt kysymykset numeroituina, niiden aihepiirit sekä yhteyden teoriaosuuden osioihin.

Taulukko 1. Viitekehysten ja kyselylomakkeen yhteys

Aihepiiri	Opinnäytetyön kappale	Kysymys
Perustiedot		1 - 5
Tulot ja menot	3. Opiskelijoiden tulot ja menot	6 - 10
Säästö- ja sijoituskäyttäytyminen	2. Säästäminen ja sijoittaminen teoriassa 4. Elämäntilanne ja motiivit säästämässä ja sijoittamisessa	11 - 22
Säästämiseen ja sijoittamiseen liittyvät mielipiteet	Opinnäytetyön aihepiiri yleisesti	23

Kysymyksillä 1 - 5 selvitetään vastaajan perustiedot. Näitä perustietoja ovat sukupuoli, ikä, asumismuoto ja siviilisääty. Lisäksi halutaan tietää, onko vastaajalla lapsia. Perustiedot antavat tarkemman ja yksilöidymmän kuvan vastaajasta. Lisäksi perustietoihin pohjautuen saadaan tarvittaessa jaoteltua vastauksia eri tavoin.

Kysymykset 6 - 10 käsittävät vastaajan tulot ja menot. Vastauksissa halutaan tietää, työskenteleekö opiskelija opiskelujen ohella. Tämän lisäksi halutaan tietää sekä vastaajan kuukausittaiset bruttotulot että menot kuukausitasolla. Kysymykset 9 ja 10 käsittelevät opintotuen ja -lainan nostamista.

Kysymyksillä 11 - 22 pyritään saamaan kokonaiskuva vastaajan säästö- ja sijoituskäyttämismisestä. Näillä kysymyksillä halutaan vastauksia muun muassa siihen, säästääkö opiskelija säännöllisesti, kuinka paljon hän säästää kuukausitasolla ja mikä motivoi häntä säästämään. Näiden lisäksi tiedustellaan, mitä säästömuotoa opiskelija käyttää ja esimerkiksi, että löytyykö häneltä säästösuunnitelmaa. Kokonaiskuvaan vastaajan säästö- ja sijoituskäyttämismisestä pyritään hahmottamaan myös hieman psykologisemmilla kysymyksillä, jotka liittyvät lähinnä opiskelijan yleiseen päätöksentekoon. Viimeisessä kysymyksessä (kysymys 23) pyydetään mielipidettä erilaisiin väittämiin, jotka pohjautuvat yleisesti koko opinnäytetyön aihepiiriin.

5.3 Tavoitteet

Tämän kvantitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miksi ja miten Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijat säästävät. Tarkoituksena on myös saada selville Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoiden keskimääräinen kuukausittainen säästösumma ja esimerkiksi säästämiseen motivoivat tekijät. Myös opiskelijoiden elämäntilanteen vaikutusta säästämiseen ja sijoittamiseen halutaan tarkastella. Nettikyselylomakkeiden avulla saadut tiedot käsitellään niin, että saadaan vastaukset tutkimuskysymyksiin:

Päätutkimuskysymys

- Miksi ja miten Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijat säästävät?

Alatutkimuskysymykset

- Paljonko Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijat tienaavat kuukausitasolla?
- Paljonko kyseiset opiskelijat säästävät kuukausitasolla?
- Mikä motivoi kyseisiä opiskelijoita säästämään?
- Miten Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden yleinen elämäntilanne vaikuttaa säästämiseen?

Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden elämäntilanteiden ja motiivien vaikutusta säästämiseen ja sijoittamiseen tutkivassa opinnäytetyössä tutkimus suoritettiin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää hyödyntäen. Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena nettikyselylomakkeen avulla kaikkien Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoiden keskuudessa. Lomake laadittiin koulun tarjoaman Webropol-kyselysovelluksen avulla. Kyselylomake laadittiin vastaajalle mieluisaksi selkeiden kysymysten ja selkeän jaottelun avulla. Kysely koostui valinta-, monivalinta- ja mielipidekysymyksistä, joiden avulla oli tarkoitus saada vastaukset pää- ja alatutkimuskysymyksiin. Kaiken kaikkiaan kysymyksiä oli 23 kappaletta. Kyselylomake löytyy tämän opinnäytetyön liitteistä (Liite 1.).

Pää- ja alatutkimuskysymysten lisäksi lähes kaikkiin tutkimuksiin kuuluu tiettyjen oletusten tai väitteiden todenperäisyyden testaaminen. Tilastollisten testien avulla tutkitaan perusjoukosta tehtyjen oletusten eli hypoteesien paikkansapitävyyttä, jolloin siis etukäteen asetetaan väittämiä tutkimuksen tulomahdollisuuksista. (Nummenmaa, Holopainen & Pulkkinen 2014, 173.)

Tämänkin tutkimuksen tavoitteena sekä tutkimusongelman ratkaisemisen että tutkimuskysymyksiin vastaamisen lisäksi on löytää vastauksia muutamiin ennakkohypoteeseihin. Ensimmäinen ennakkohypoteesi tässä tutkimuksessa on ”Säästäminen on hankalaa opiskeluaikana”. Kyseinen oletus perustuu jo teoriaosuudessa todettuun seikkaan, että usein opiskelijan menot ovat suuremmat kuin tulot, jolloin säästäminen saattaa olla jopa mahdotonta. Toinen ennakkohypoteesi tutkimuksessa on ”Eri elämäntilanteissa olevien opiskelijoiden motiivit säästämiseen ovat erilaiset”. Tämä perustuu siihen, että esimerkiksi opiskelijat, joilla on lapsia, saattavat olla motivoituneempia säästämään turvatakseen lapsilleen hyvän elintason.

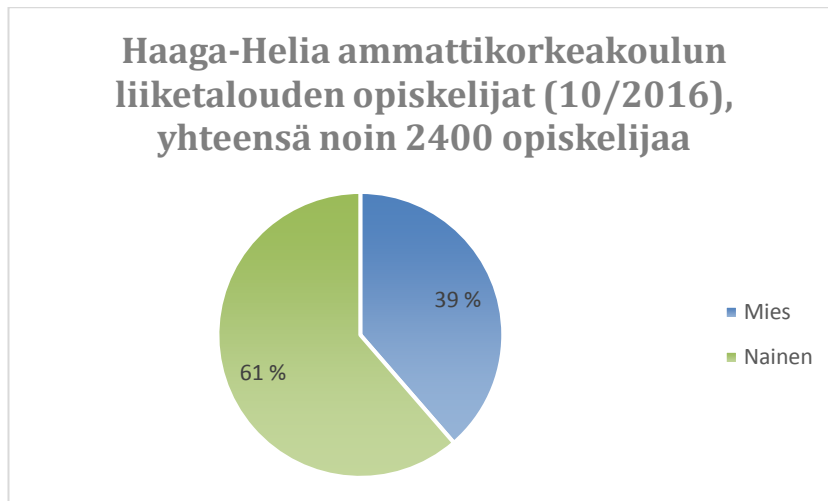
5.4 Kohderyhmä

Tässä tutkimuksessa on käytetty yksinkertaista satunnaisotantaa. Tällöin siis kullakin populaation tilastoyksiköllä eli Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijalla on alun perin ollut yhtä suuri todennäköisyys tulla osaksi otosta. Tilastolliset menetelmät mahdollistavat sen, että pientä tutkittua otosta koskevat päätelmät voidaan yleistää koskemaan suurempia kohdejoukkoja eli populaatioita. Toki otoksen on oltava edustava, jotta tutkimustulokset voidaan yleistää. Kaikista Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoista tutkimukseen ovat satunnaisesti osallistuneet ne, jotka ovat nettikyselyyn vastanneet. Käytännössä kaikilla liiketalouden opiskelijoilla on ollut mahdollisuus osallistua tutkimukseen.

Kaiken kaikkiaan kyselyyn vastasi 405 liiketalouden opiskelijaa Haaga-Helia ammattikorkeakoulusta.

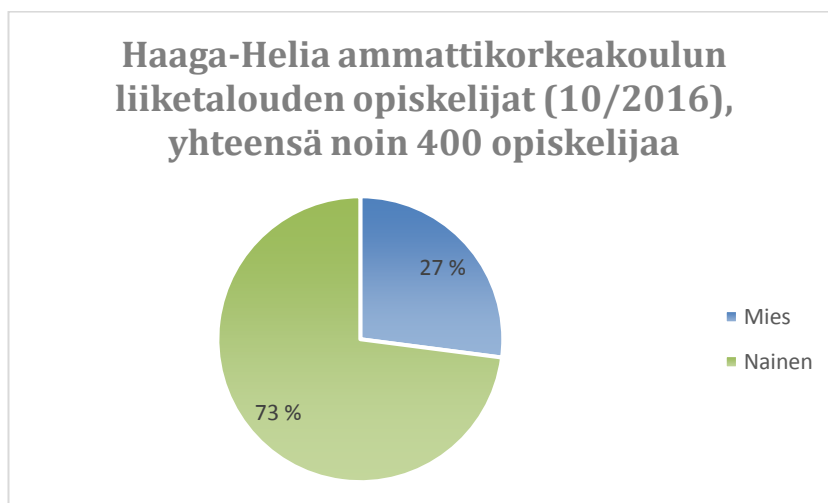
Kvantitatiivisen otantatutkimuksen perusjoukkona tässä tutkimuksessa ovat siis Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijat. Perusjoukon koko on noin 2400 opiskelijaa, joista noin 61 prosenttia on naisia ja 39 prosenttia miehiä (Haaga-Helia Opintotoimisto Malmi 31.10.2016).

Alla olevat kuviot (Kuvio 8. ja Kuvio 9.) havainnollistavat perusjoukon ja otoksen sukupuolijakaumia. Tutkimustulosten yleistettävyyttä ehkä hieman heikentää se, että vastaajien jakautuminen miesten ja naisten kesken ei suoraan ole verrannollinen todellisen liiketalouden opiskelijamäärän kanssa. Suunta on kuitenkin oikea.

Kuvio 8. Perusjoukko

Perusjoukko käsittää 927 miestä ja 1 473 naista, kun taas otos 109 miestä ja 294 naista.

Kuvio 9. Otos

Tässä osiossa käydään läpi tulokset toteutetusta tutkimuksesta. Tutkimustulosten analysointia varten kaikki saadut vastaukset on ensin kerätty Webropol-kyselysovelluksella sähköiseen muotoon, jonka jälkeen ne on siirretty Microsoft Office Excel -ohjelmaan, jossa lopullinen analysointi ja tämän kappaleen taulukot ja graafiset kuviot on laadittu. Taulukot ja kuviot on koottu esitettyjen kysymysten ja niihin saatujen vastausten pohjalta. Tutkimukseen vastanneiden määrät ja tarkempi erittely löytyvät tästä kappaleesta.

Joidenkin vastausten kohdalla on hyödynnetty erilaisten tunnuslukujen laskemista. Näitä tunnuslukuja ovat keskiarvo, mediaani ja moodi. Mediaanilla tarkoitetaan suuruusjärjestykseen järjestetyn aineiston keskimmäistä arvoa, mikäli havaintoarvoja on pariton määrä. Jos taas havaintoarvoja on parillinen määrä, mediaanina esitetään keskimmäisten havaintoarvojen keskiarvo tai molemmat keskimmäiset havaintoarvot. Moodi eli tyyppiarvo tarkoittaa havaintoaineiston yleisintä muuttujan arvoa, eli siis sitä arvoa, jota havaintoaineistosta löytyy eniten. (Holopainen & Pulkkinen 2013, 79 - 81.)

Tulokset esitellään alla olevissa luvuissa aihepiireittäin jokainen kysymys erikseen. Kysymykset 1 - 5 koskevat vastaajien perustietoja, kun taas kysymykset 6 - 10 käsittävät vastaajan tulot ja menot. Kysymyksillä 11 - 22 selvitetään kokonaisuutta vastaajan säästö- ja sijoituskäyttäytymisessä. Viimeinen kysymys, kysymys 23, liittyy yleisiin kokemuksiin ja mielipiteisiin säästämisestä ja sijoittamisesta.

Kyselytutkimukseen hieman kysymyksestä riippuen vastasi yhteensä 384 - 405 Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijaa.

5.5 Vastaajan perustiedot

Vastaajista 27 prosenttia (109 kappaletta) on miehiä ja 73 prosenttia (294 kappaletta) naisia (Taulukko 2.).

Taulukko 2. Vastaajien sukupuoli

Sukupuoli	Lukumäärä	Prosenttia
Mies	109	27 %
Nainen	294	73 %
Yhteensä	403	100 %

Ikää kysyttäessä kahta vastausta ei voitu ollenkaan huomioida, sillä ne oli annettu sellaisessa muodossa, jota ei voinut muuttaa numeeriseksi arvoksi. Alun perin siis vastauksia ikää koskien tuli 403 kappaletta, mutta tästä siis kaksi vastausta jouduttiin hylkäämään.

Lähes puolet vastaajista, 48 prosenttia (192 kappaletta), ilmoittaa olevansa 20 - 24 -vuotiaita. Toiseksi suurimmaksi ikäluokaksi osoittautui 25 - 29 -vuotiaat 21 prosentilla (85 kappaletta). Vastaajista 11 prosenttia (45 kappaletta) ilmoittaa iäkseen 30 - 34 -vuotta. Vähiten vastaajia sijoittuu ikäluokkiin 35 - 39 -vuotiaat (5 prosenttia, 22 kappaletta) ja alle 20-vuotiaat, joita on vain kaksi prosenttia (10 kappaletta) kaikista kyselyyn vastanneista. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Vastaajien ikä luokittain

Ikäluokka	Lukumäärä	Prosenttia
19 tai alle	10	2 %
20 - 24	192	48 %
25 - 29	85	21 %
30 - 34	45	11 %
35 - 39	22	5 %
40 tai yli	47	12 %
Yhteensä	401	100 %

Kyselyyn vastanneista reilusti yli puolet, 62 prosenttia (250 kappaletta), ilmoittaa asuvansa vuokralla. Lähes neljännes vastaajista, 24 prosenttia (98 kappaletta), asuu kyselyn mukaan omistusasunnossa. Vastaajista 10 prosenttia ilmoittaa asuvansa vanhempien luona, ja lopuilla neljällä prosentilla on jokin muu asumisjärjestely. (Taulukko 4.) Muita asumisjärjestelyjä ovat sekä puolison/avopuolison omistama asunto, asumisoikeusasunto, asuminen mummolassa että asuminen yhdessä sukulaisen kanssa. Näistä mainituista muista asumismuodoista selvästi yleisimmäksi osoittautui puolison/avopuolison omistama asunto.

Taulukko 4. Vastaajien asumismuoto

Asumismuoto	Lukumäärä	Prosenttia
Vanhempien luona	39	10 %
Vuokralla	250	62 %
Oma asunto	98	24 %
Muu, mikä?	16	4 %
Yhteensä	403	100 %

Suurin osa kyselyyn vastanneista, 82 prosenttia (328 kappaletta), ilmoittaa olevansa naimattomia, kun taas naimisissa kertoo olevansa vain 16 prosenttia (63 kappaletta) Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoista. Tähän kysymykseen vastanneista yksi prosentti (viisi vastaajaa) kertoo olevansa rekisteröidyssä parisuhteessa. Sama prosenttiosuus vastanneista ilmoittaa olevansa eronnut. Leskiä ei kyselyyn vastanneiden keskuudessa ollut ollenkaan. Vastaajien siviilisäädyt kokoa yhteensä alla oleva taulukko (Taulukko 5.).

Taulukko 5. Vastaajien siviilisäät

Siviilisäät	Lukumäärä	Prosenttia
Naimaton	328	82 %
Naimisissa	63	16 %
Rekisteröidyssä parisuhteessa	5	1 %
Eronnut	5	1 %
Leski	0	0 %
Yhteensä	401	100 %

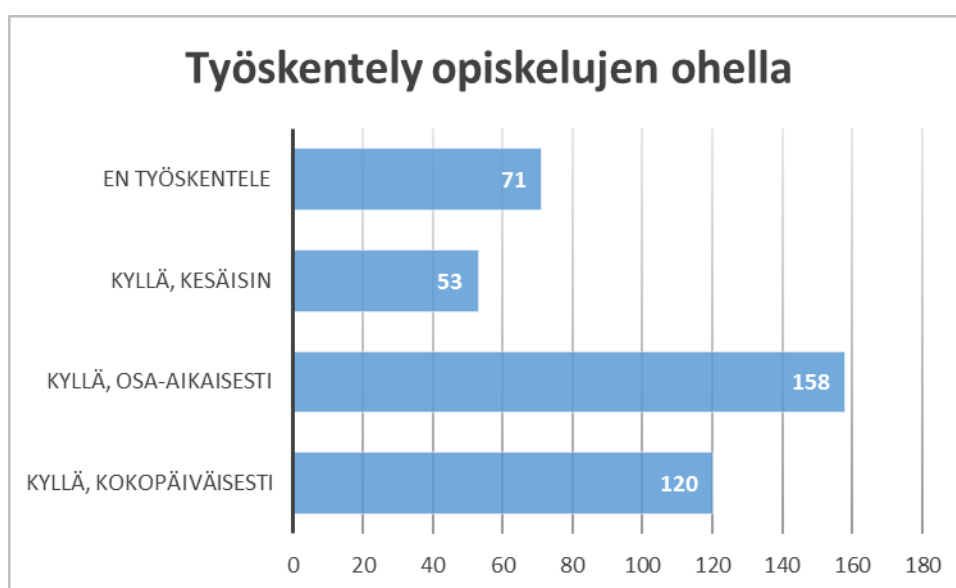
Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoista vain 16 prosentilla (63 kappaletta) on lapsia. Sen sijaan lopuilla 84 prosentilla (339 kappaletta) liiketalouden opiskelijoista ei ole lapsia. (Taulukko 6.)

Taulukko 6. Onko vastaajilla lapsia?

Onko lapsia?	Lukumäärä	Prosenttia
Kyllä	63	16 %
Ei	339	84 %
Yhteensä	402	100 %

5.6 Vastaajan tulot ja menot

Kaikista kyselyyn vastanneista opiskelijoista peräti 82 prosenttia (331 kappaletta) ilmoittaa työskentelevänsä opiskelujen ohella. Opiskelijat jakautuvat siten, että iso osa työssäkäyvistä, 39 prosenttia (158 kappaletta), työskentelee osa-aikaisesti opiskelun ohessa. Kokopäiväisesti työskenteleviä on vastaajista 30 prosenttia (120 kappaletta). Vastaajista 13 prosenttia (53 kappaletta) työskentelee vain kesäisin. Kaikista opiskelijoista lähes viidesosa, 18 prosenttia (71 kappaletta), ei työskentele lainkaan opiskelujen ohella. (Kuvio 10.)

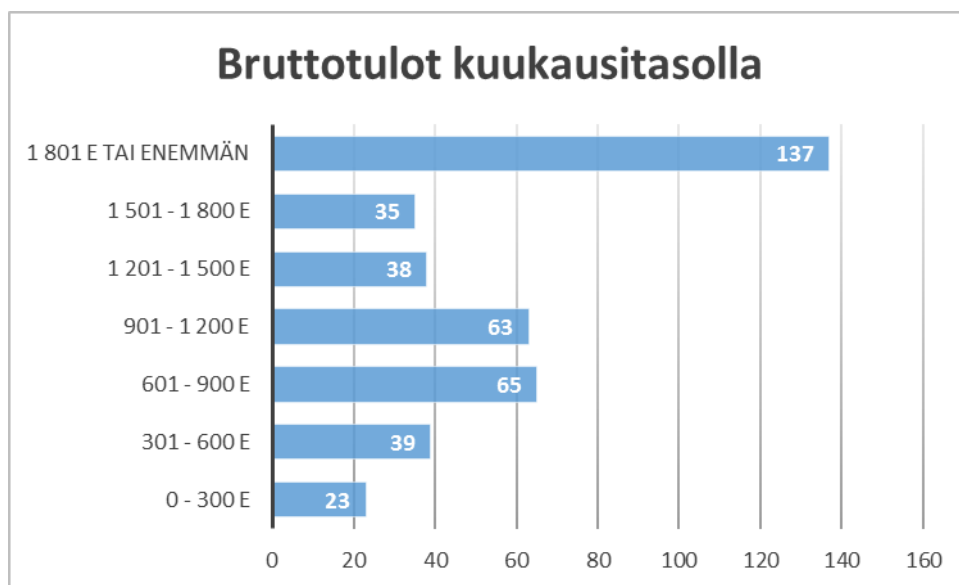

Kuvio 10. Vastaajien työskentely opiskelujen ohella (402 vastaajaa)

Alla oleva kuvio (Kuvio 11.) kuvastaa vastaajien bruttotuloja kuukausitasolla. Näihin bruttotuloihin lasketaan niin ansiotulot, opintotuki, opintolaina kuin kaikki muutkin tulot.

Yleisin tuloluokka vastaajien keskuudessa on 1 801 euroa tai enemmän. Tämän luokan on valinnut 137 opiskelijaa eli 34 prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista. Seuraavaksi yleisimmät tuloluokat ovat sekä 901 - 1 200 euroa että 601 - 900 euroa. Molempiin luokkiin kuuluu 16 prosenttia kaikista vastaajista. Loput vastaajat ovat jakautuneet melko tasaisesti jäljelle jääviin tuloluokkiin.

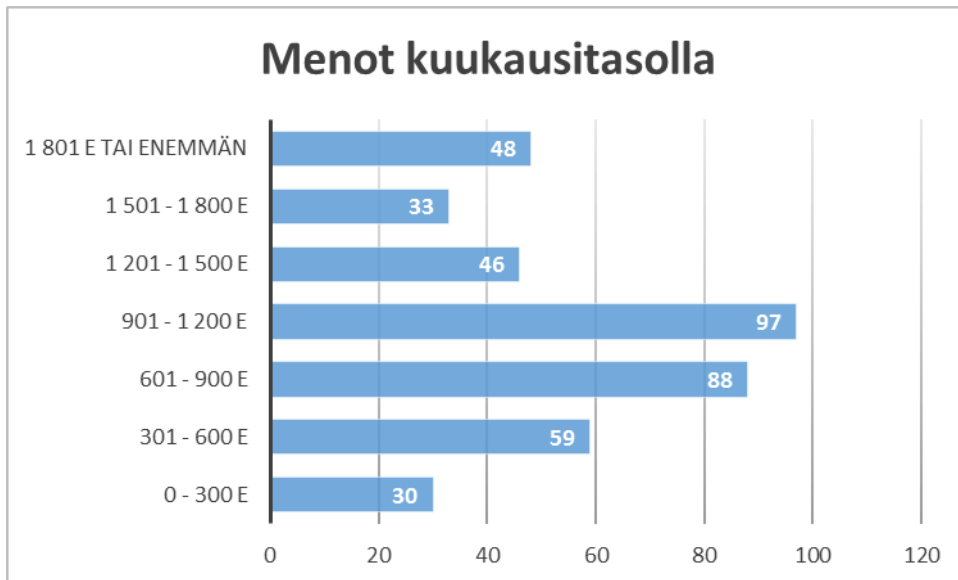
Mediaanituloluokka bruttotulojen suhteen kuukausitasolla Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden keskuudessa on 1 201 - 1 500 euroa.

Kuvio 11. Vastaajien bruttotulot kuukausitasolla (400 vastaajaa)

Alla olevasta kuviosta (Kuvio 12.) puolestaan nähdään kyselyyn vastanneiden menot kuukausitasolla. Yleisimmät luokat ovat 901 - 1 200 euroa (24 prosenttia vastaajista) ja 601 - 900 euroa (22 prosenttia vastaajista). Loput vastaajat ovat jakautuneet melko tasaisesti jäljelle jääviin tuloluokkiin.

Kuukausittainen mediaanimenoluokkaluokka Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden keskuudessa on 901 - 1 200 euroa.

Kuvio 12. Vastaajien menot kuukausitasolla (401 vastaajaa)

Kelan myöntämää opintotukea ilmoittaa nostavansa 53 prosenttia (213 kappaletta) kyselyyn vastanneista opiskelijoista. Loput 47 prosenttia (188 kappaletta) vastanneista eivät nosta tukea. Vastaukset ovat jakautuneet opiskelijoiden kesken melko tasan. (Kuvio 13.)

Kuvio 13. Opintotukea nostavien vastaajien määrät prosentteina (401 vastaajaa)

Myös valtion takaamaa opintolainaa nostavien / ei nostavien kohdalla vastaukset ovat jakautuneet lähes tasan. Hieman suurempi osa vastanneista, 53 prosenttia (213 kappaletta), ei kuitenkaan nosta / ole nostonut opintolainaa. Sen sijaan 47 prosenttia (190 kappaletta) kyselyyn vastanneista opiskelijoista nostaa / on nostonut opintolainaa. (Kuvio 14.)

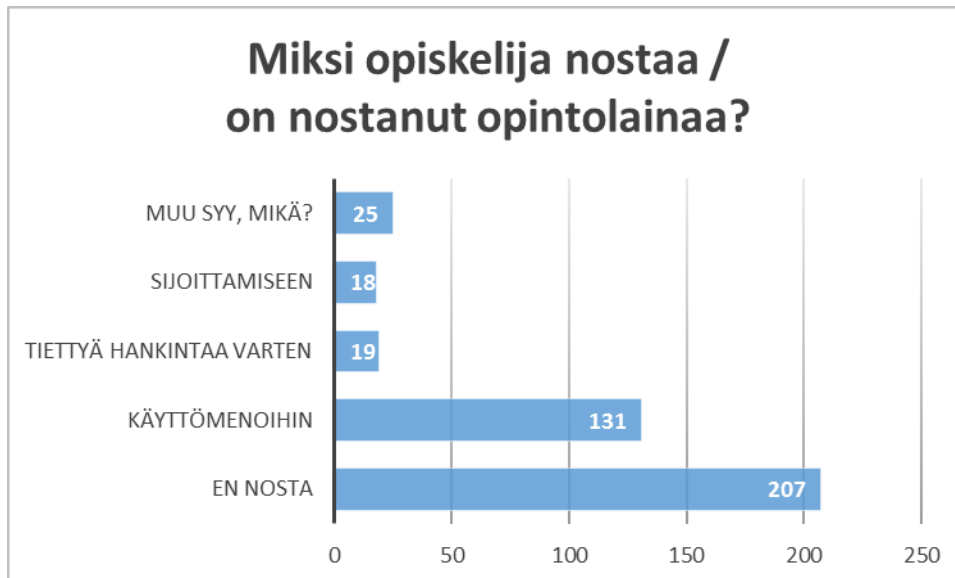
Kuvio 14. Opintolainaa nostavien vastaajien määrät prosentteina (403 vastaajaa)

5.7 Vastaajan säästö- ja sijoituskäyttäytyminen

Hieman yli puolet (52 prosenttia) kyselyyn vastanneista opiskelijoista ilmoittaa siis, ettei nosta / ole nostanut valtion takaamaa opintolainaa. Kyselyn mukaan suurimmaksi syyksi opintolainan nostamiselle nousi käyttömenot. Tämän kohdan valitsi 33 prosenttia (131 kappaletta) kyselyyn vastanneista. (Kuvio 15.)

Muihin kohtiin vastaukset jakoutuivat melko tasaisesti: viisi prosenttia (19 kappaletta) opiskelijoista nostaa / on nostanut opintolainaa tiettyä hankintaa varten ja myöskin viisi prosenttia (18 kappaletta) vastanneista nostaa / on nostanut lainaa sijoittamismielessä. Kuusi prosenttia (25 kappaletta) tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista ilmoittaa jonkin muun syyn lainan nostamiselle.

Muita syitä ovat asunto, vuokramenot, vuokravakuuden maksaminen, matkustaminen, vaihto-opiskeluun lähteminen, yllättävät menot, tulotason turvaaminen työttömänä/opintovapaalla/aikuisopiskelijana ja säästäminen. Suurin osa näistä muista syistä opintolainan nostamiselle liittyy siihen, että opiskelijat kokevat sen järkeväksi muun muassa opintolainavähennyksen/-hyvityksen vuoksi.

Kuvio 15. Vastaajien syyt opintolainan nostamiselle (400 vastaajaa)

Kyselyn perusteella 71 prosenttia (284 kappaletta) vastaajista säästää säännöllisesti, kun taas 29 prosenttia (118 kappaletta) ei säästä (Kuvio 16.).

Kuvio 16. Vastaajien säästäminen/säästämättömyys prosentteina (402 vastaajaa)

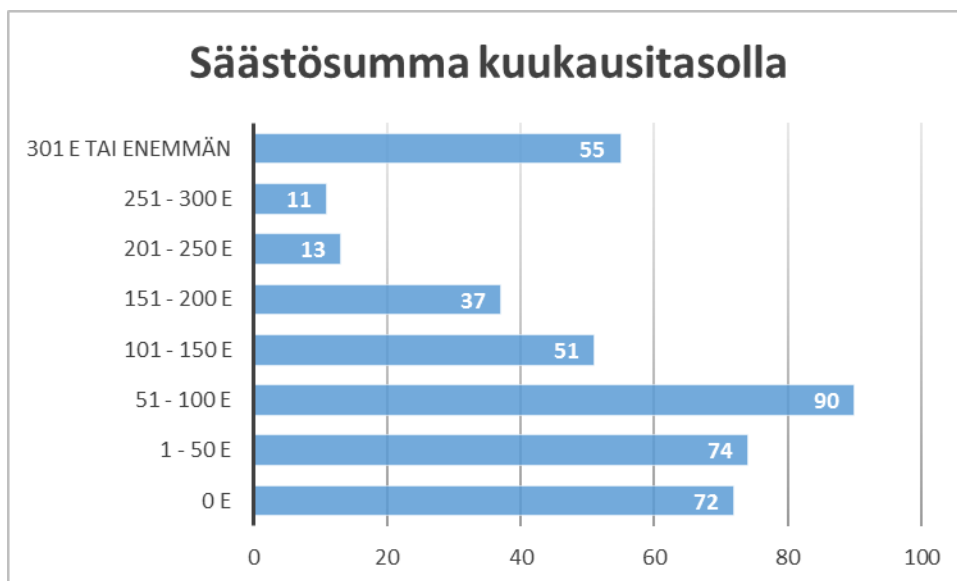
Seuraavalla kysymyksellä haluttiin saada selville, kuinka säännöllisesti opiskelijat säästävät. Reilusti yli puolet (56 prosenttia) vastaajista ilmoittaa säästävänsä kuukausittain. 23 prosenttia opiskelijoista ei säästä säännöllisesti. Prosenttiosuudet ovat jakautuneet melko tasan jäljelle jäävien vastausvaihtoehtojen välille. (Kuvio 17.)

Kuvio 17. Vastaajien säästämisen säännöllisyys (404 vastaajaa)

Kuukausittainen säästösumma vaihtelee melko lailla kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden kesken. Reilu viidesosa (22 prosenttia) vastaajista säästää 51 - 100 euroa kuukausittain. Hieman vajaa viidesosa (18 prosenttia) opiskelijoista saa kuukausittain säästöön 1 - 50 euroa, kun taas myös vajaa viidesosa (18 prosenttia) opiskelijoista ei säästä kuukausittain lainkaan. 14 prosenttia kyselyyn vastanneista säästää kuukausitasolla 301 euroa tai jopa enemmän. Loput vastaajista säästävät jotakin näiden summien väliltä. (Kuvio 18.)

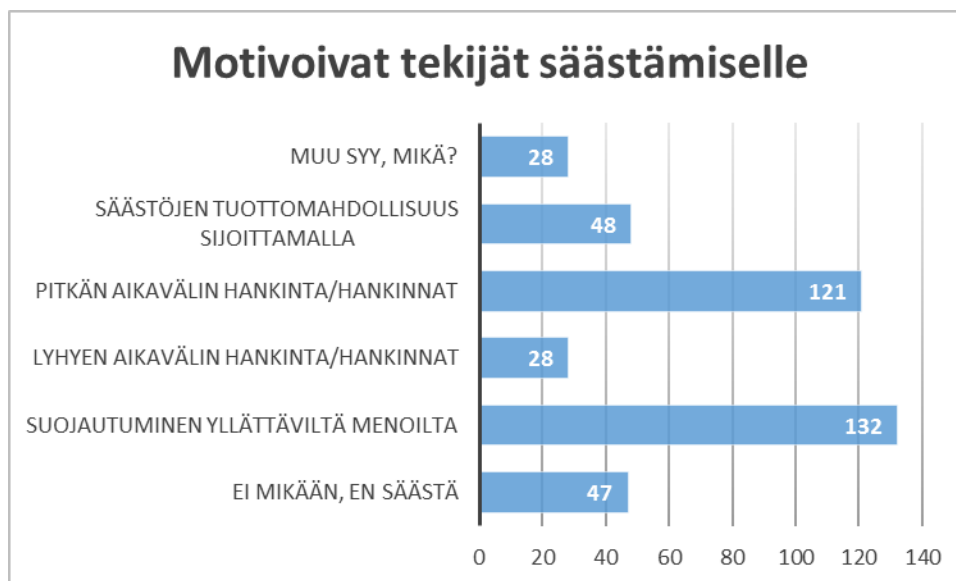
Kuukausittainen mediaanisäästöluokka Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden keskuudessa on 51 - 100 euroa.

Kuvio 18. Vastaajien kuukausittainen säästösumma (403 vastaajaa)

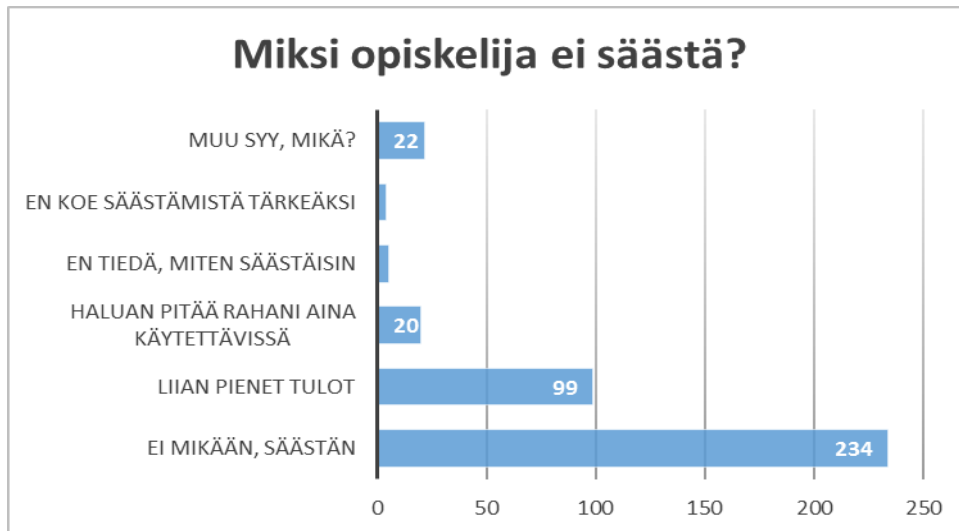
Kyselytutkimuksen perusteella Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoita säästämiseen motivoivat eniten sekä suojautuminen yllättäviltä menoilta (33 prosenttia) että pitkän aikavälin hankinta/hankinnat (30 prosenttia). Seitsemän prosenttia vastaajista ilmoitti säästämisen motiiviksi jonkin muun syyn kuin kyselylomakkeessa mainitut syyt. Muita syitä säästämiseen opiskelijoilla ovat muun muassa oman asunnon osto, matkailu, oman toimeentulon turvaaminen tulevaisuudessa, lasten elämän turvaaminen, eläke ja perinnön jättäminen lapsille. (Kuvio 19.)

Osa opiskelijoista mainitsi säästämisen syyksi myös sen, että tuhlaaminen on turhaa, jolloin on paljon järkevämpää laittaa rahaa sivuun pahan päivän varalle. Tällöin tulevaisuudessa on enemmän rahaa käytettävissä järkevien menojen/kulujen varalle. Osa vastaajista kokee säästämisen helpottavan stressiä, jolloin ei tarvitse murehtia rahasta ja juuri vaikkapa yllättävistä kuluista. Säästämisen motiiviksi paljastui myös luonnonvarojen tarpeettoman kulutuksen välttäminen. Osa opiskelijoista kokee siis, että säästäminen ei ole ainoastaan jonkin tietyn rahasumman tallettamista säästötilille, vaan säästäminen voi olla esimerkiksi juuri luonnonvarojen säästämistä tarpeetonta kulutusta välttämällä.

Kuvio 19. Vastaajien säästämiseen motivoivat tekijät (404 vastaajaa)

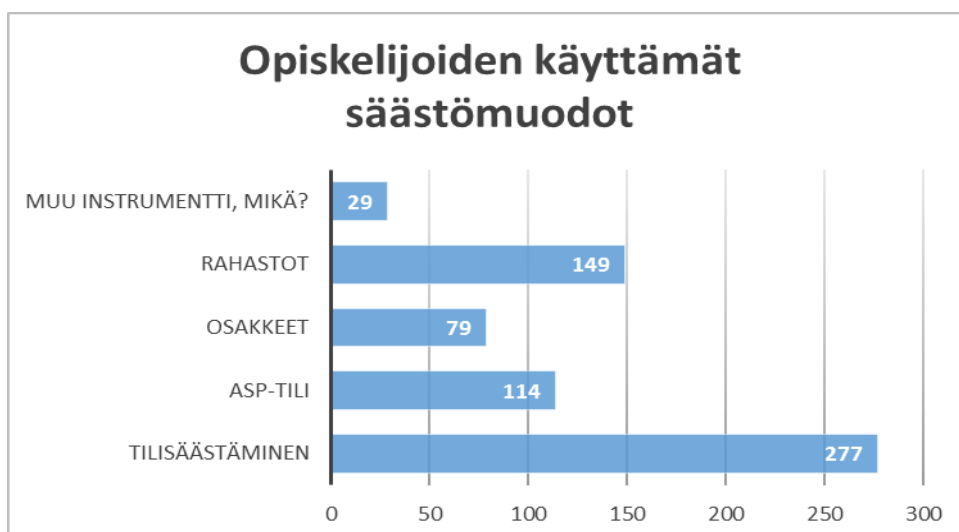
Alla olevan kuvion (Kuvio 20.) mukaan suurin osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista siis säästää. Kyselyn perusteella liian pienet tulot ovat suurin syy sille, miksi osa opiskelijoista ei säästä. Tätä mieltä on reilu neljäsosa (26 prosenttia) vastaajista. Suurimpia muita syitä (kuusi prosenttia) säästämättömyydelle kyselyn mukaan ovat suuri asuntolaina, liian suuret menot, yllättävät menot, väliaikaisesti pienet tulot, lomamatka ja aikaansaamattomuus. Muutama opiskelija mainitsi omaavansa tarpeeksi suuret säästöt jo ennestään, jolloin ei tällä hetkellä koe tarpeelliseksi säästää.

Kuvio 20. Vastaajien syyt säästämättömyydelle (384 vastaajaa)

Seuraava kuvio (Kuvio 21.) kuvaa vastausjakaumaa kyselylomakkeen kysymykseen, jolla pyrittiin selvittämään, mitä säästömuotoja Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijat käyttävät. Kyseisen kysymyksen kohdalla opiskelija sai valita useamman vastausvaihtoehdon. Vastauksia tuli yhteensä 648 kappaletta.

Ylivoimaisesti käytetyimmäksi säästömuodoksi muodostui tilisäästäminen (43 prosenttia). Rahastot ovat seuraavaksi suosituin (23 prosenttia) säästömuoto kyseisen opiskelijaryhmän kohdalla. Myös ASP-tili ja osakkeet keräsivät merkittävästi vastauksia. Opiskelijoilla oli mahdollisuus mainita myös muita käyttämiään instrumentteja. Tämä kohta muodostaa kuitenkin vain neljä prosenttia kaikista vastauksista. Muiksi säästökohteiksi osa opiskelijoista ilmoittaa muun muassa asuntosijoittamisen, eläkesäästämisen, sijoitusvakuutuksen, joukkovelkakirjalainat, indeksilainat, johdannaiset ja perinteisen säästöpossun.

Kuvio 21. Vastaajien suosimien säästömuotojen jakautuminen (648 vastausta)

Kyselyn mukaan 62 prosentilla (247 kappaletta) vastaajista ei ole säästö- tai sijoitussuunnitelmaa tulevaisuutta ajatellen. Puolestaan 38 prosentilla (151 kappaletta) vastaajista säästö- tai sijoitussuunnitelma löytyy. (Kuvio 22.)

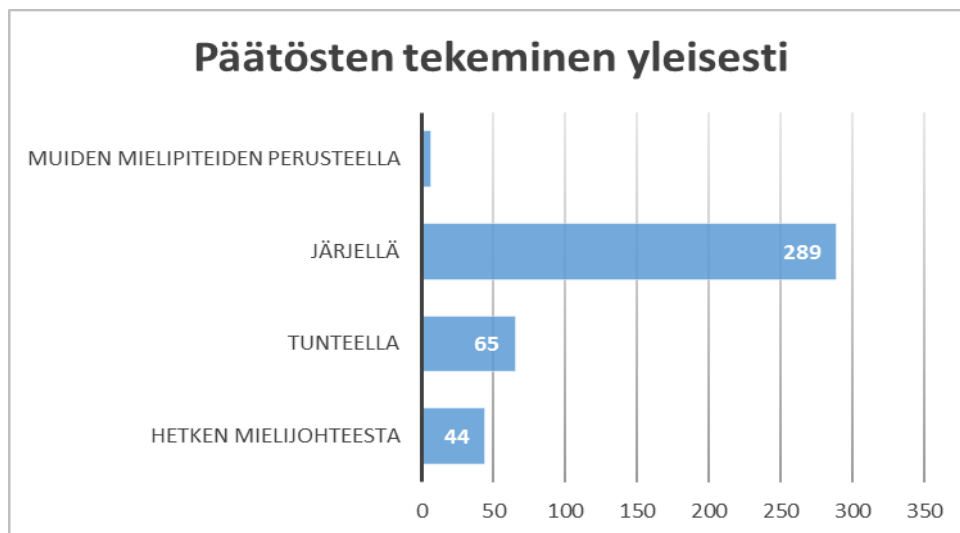
Kuvio 22. Vastaajien suunnitelmallisuus säästämisen suhteen prosentteina (398 vastajaa)

Alla olevan kuvion (Kuvio 23.) mukaan lähes jokainen (98 prosenttia) kyselyyn vastannut liiketalouden opiskelija aikoo säästää tulevaisuudessa opintojen päätyttyä. Vain kaksi prosenttia vastanneista ilmoittaa, ettei aio säästää opintojen jälkeen.

Kuvio 23. Vastaajien aikomus säästää opintojen päätyttyä prosentteina (400 vastaajaa)

Seuraavalla kysymyksellä haluttiin selvittää, miten Haaga-Helian liiketalouden opiskelijat yleisesti ottaen tekevät päätöksiä. Alla oleva kuvio (Kuvio 24.) kuvaa vastausten jakautumista kyseiseen kysymykseen. Suurin osa (72 prosenttia) kyselyyn vastanneista ilmoittaa tekevänsä päätöksiä järjellä. Vastaajista 16 prosenttia (65 kappaletta) tekee päätöksiä tunteella. Hetken mielijohteesta päätöksiä syntyy 11 prosentilla (44 kappaletta) vastaajista. Ainoastaan prosentti vastaajista ilmoittaa tekevänsä päätöksiä muiden mielipiteiden perusteella. Tähän prosenttiin kuuluu vain kuusi vastaajaa.

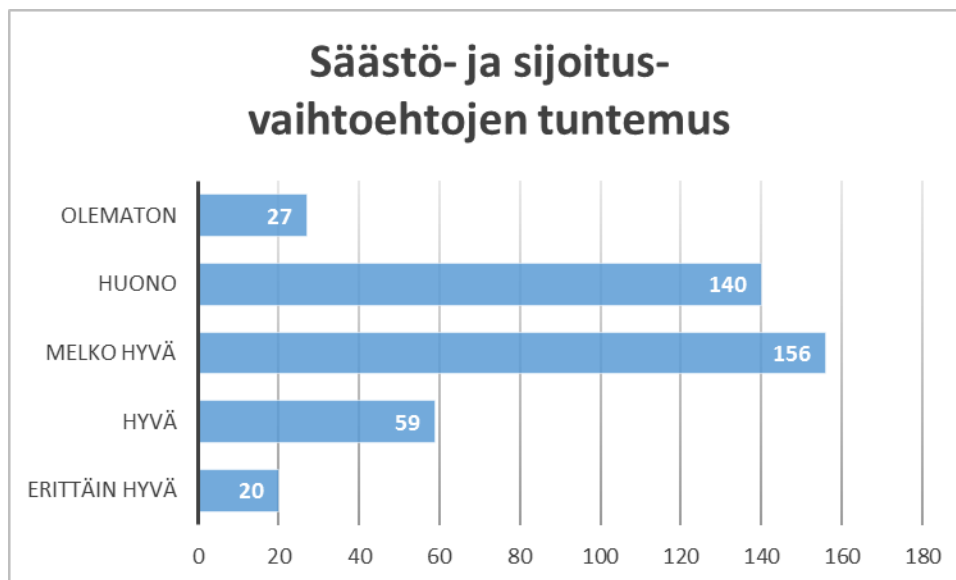
Kuvio 24. Vastaajien jakautuminen päätösten tekemisen suhteen (404 vastaajaa)

Viimeisimpien kysymysten joukossa opiskelijoilta kysyttiin, minkälaisia he kokevat olevansa säästäjinä/sijoittajina. Vastaajista vain muutama (yksi prosentti) kokee olevansa erittäin tuottohakuisia. Lähes kaikki vastaajat jakautuvat siis melko tasaisesti eri tyyppien kesken (16 ja 23 prosentin välillä). Tämä on nähtävissä alla olevasta kuviosta (Kuvio 25.).

Kuvio 25. Vastaajien jakautuminen säästäjä-/sijoittajatyypin mukaan (396 vastaajaa)

Kuvion 26. mukaisesti 39 prosenttia (156 kappaletta) kyselyyn vastanneista pitää omaa säästö- ja sijoitusvaihtoehtojen tuntemustaan melko hyvänä. Lähes saman prosenttiosuuden (35 prosenttia, 140 kappaletta) verran kyselyyn vastanneista opiskelijoista kokee oman säästö- ja sijoitusvaihtoehtojen tuntemuksensa olevan huono. Hyvänä omaa tuntemustaan säästö- ja sijoitusvaihtoehtojen saralla pitää 15 prosenttia (59 kappaletta) opiskelijoista. Vastausvaihtoehtojen ääripäihin, ”Olematon” ja ”Erittäin hyvä”, tuli lähes saman verran vastauksia.

Kuvio 26. Vastajien jakautuminen säästö- ja sijoitustuntemuksen mukaan (402 vastaajaa)

5.8 Säästämiseen ja sijoittamiseen liittyvät mielipiteet

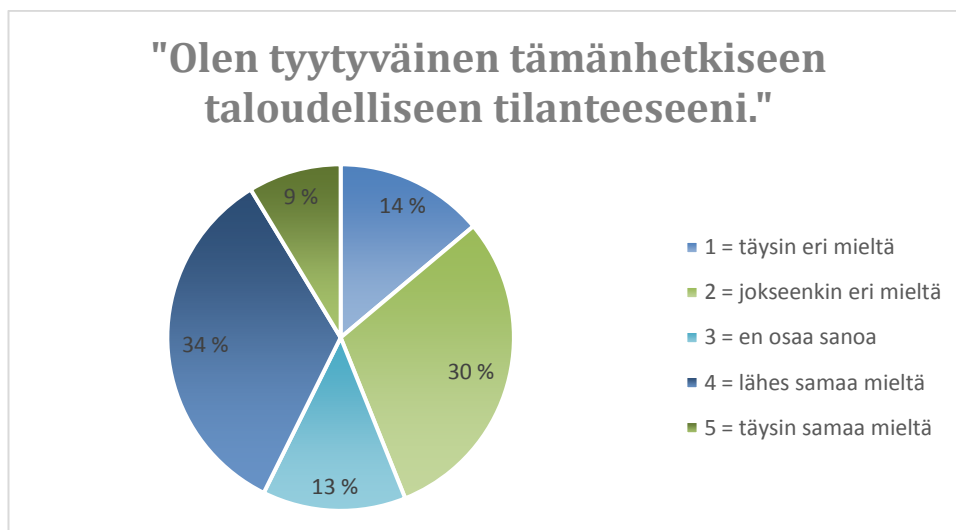
Kysymyksessä 23 opiskelijoita pyydettiin valitsemaan sopivin vaihtoehto seitsemään väittämään, joilla pyrittiin mittaamaan asenteita ja käyttäytymistä. Tähän tarkoitukseen valikoitiin Likert-asteikko. Vastausvaihtoehtoiksi annettiin 1 = täysin eri mieltä, 2 = jokseenkin eri mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = lähes samaa mieltä ja 5 = täysin samaa mieltä. Kyselyyn osallistuneiden opiskelijoiden vastausten jakautuminen eri vastausvaihtoehtojen kesken on esitetty alla olevassa taulukossa (Taulukko 7.).

Taulukko 7. Mielipiteiden jakautuminen vastaajien kesken (402 - 404 vastaajaa)

Väittämä	1	2	3	4	5	Yhteensä
1. Olen tyytyväinen tämänhetkiseen taloudelliseen tilanteeseeni.	56	121	54	137	35	403
2. Koen säästämisen helpoksi nykyisessä elämäntilanteessani.	101	122	43	96	42	404
3. Pidän säästämistä tärkeänä nykyisessä elämäntilanteessani.	13	35	58	149	148	403
4. Minulla on tarpeeksi tietoa ja taitoa säästämisen ja sijoittamisen saralla.	33	128	93	122	27	403
5. Pitkän aikavälin säästäminen on tärkeää jo opiskeluaikana.	12	38	81	134	137	402
6. Säästän mieluummin lyhyellä kuin pitkällä tähtäimellä.	96	175	90	40	3	404
7. Koen, että pystyn hallitsemaan omaa talouttani.	10	47	35	182	130	404

Kyselyyn vastanneista opiskelijoista kolmannes (34 prosenttia) kokee olevansa lähes samaa mieltä ensimmäisen väittämän ”Olen tyytyväinen tämänhetkiseen taloudelliseen tilanteeseeni” kanssa. Toisaalta myös lähes kolmannes (30 prosenttia) opiskelijoista kokee olevansa jokseenkin eri mieltä siitä, että ovat tyytyväisiä tämänhetkiseen taloudelliseen tilanteeseensa. Jäljelle jäävä prosenttiosuus jakautuu melko tasaisesti vastausvaihtoehtojen ”täysin eri mieltä” (14 prosenttia), ”en osaa sanoa” (13 prosenttia) ja ”täysin samaa mieltä” (yhdeksän prosenttia) kesken. Alle kymmenesosa vastaajista kokee siis olevansa täysin samaa mieltä siitä, että ovat tyytyväisiä tämänhetkiseen taloudelliseen tilanteeseensa.

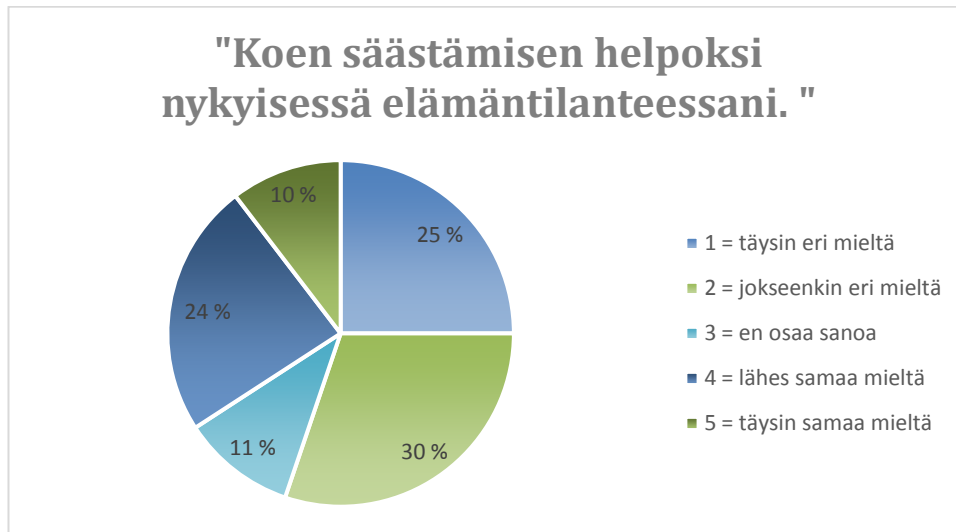
Keskiarvoksi ensimmäiseen väittämään saadaan 2,9 eli vastausvaihtoehto ”en osaa sanoa”. Alla oleva kuvio (Kuvio 27.) kuvaa ensimmäisen väittämän vastausten prosentuaalista jakautumista.

Kuvio 27. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen ensimmäiseen väittämään (403 vastaajaa)

Toisen väittämän ”Koen säästämisen helpoksi nykyisessä elämäntilanteessani” kohdalla vastaajien mielipiteet jakautuvat siten, että kolmannes (30 prosenttia) kokee olevansa jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa, kun taas vastaajista neljäsosa (25 prosenttia) on täysin eri mieltä siitä, että säästäminen on helppoa heidän nykyisessä elämäntilanteessaan. Lähes neljäsosa (24 prosenttia) vastanneista on kuitenkin lähes samaa mieltä väittämän kanssa. Vastaajista 11 prosenttia ei osaa sanoa, kokeeko säästämisen helpoksi nykyisessä elämäntilanteessaan. Kyselyyn vastanneista 10 prosenttia ilmoittaa olevansa täysin samaa mieltä tämän väittämän kanssa.

Ensimmäisen väittämän tapaan keskiarvoksi tähänkin väittämään saadaan 2,6 eli vastausvaihtoehto ”en osaa sanoa”. Alla oleva kuvio (Kuvio 28.) kuvaa toisen väittämän vastausten prosentuaalista jakautumista.

Kuvio 28. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen toiseen väittämään (404 vastaajaa)

Kolmannen väittämän ”Pidän säästämistä tärkeänä nykyisessä elämäntilanteessani” kohdalla suurin osa vastauksista sijoittuu vastausvaihtoehtoihin ”lähes samaa mieltä” (37 prosenttia) ja ”täysin samaa mieltä” (37 prosenttia). Opiskelijoista 14 prosenttia ei osaa sanoa asian suhteen mitään. Jokseenkin eri mieltä säästämisen tärkeydestä nykyisessä elämäntilanteessa on yhdeksän prosenttia kyselyyn vastanneista opiskelijoista. Vain kolme prosenttia vastanneista kokee olevansa täysin eri mieltä kyseisestä väittämästä.

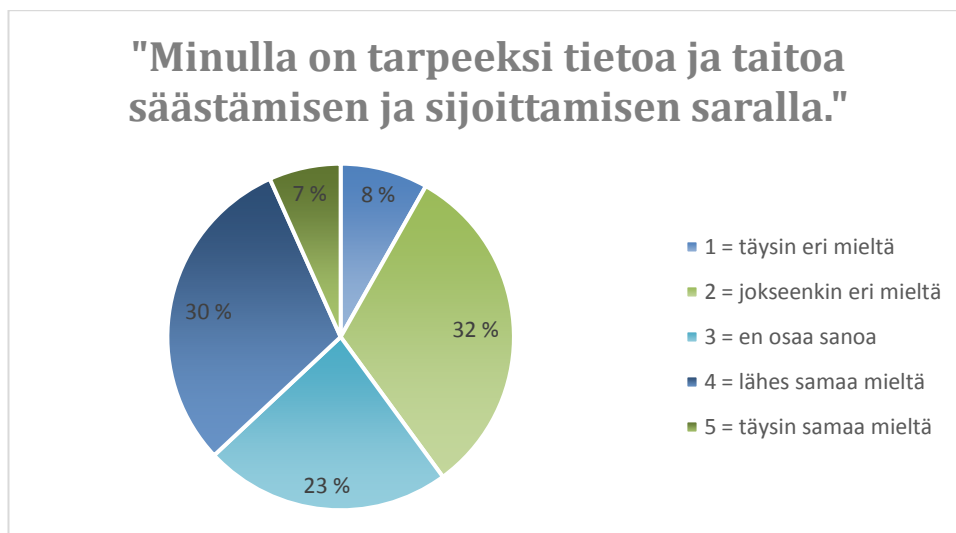
Keskiarvoksi tähän väittämään saadaan 4,0 eli ”lähes samaa mieltä”. Oheinen kuvio (Kuvio 29.) kuvaa kolmannen väittämän vastausten prosentuaalista jakautumista.

Kuvio 29. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen kolmanteen väittämään (403 vastaajaa)

Opiskelijoista 32 prosenttia kokee olevansa jokseenkin eri mieltä siitä, että heillä on tarpeeksi tietoa ja taitoa säästämisen ja sijoittamisen saralla. Toisaalta taas 30 prosenttia opiskelijoista ilmoittaa olevansa lähes samaa mieltä väittämän ”Minulla on tarpeeksi tietoa ja taitoa säästämisen ja sijoittamisen saralla” kanssa. Liiketalouden opiskelijoista 23 prosenttia ei osaa sanoa, onko heillä tarpeeksi tietoa ja taitoa säästämisen ja sijoittamisen suhteen. Loppuprosenttiosuus jakautuu melko tasaisesti vastausvaihtoehtojen ääripäiden kesken: kahdeksan prosenttia vastanneista on täysin eri mieltä väittämän kanssa, kun taas seitsemän prosenttia vastaajista ilmoittaa olevansa täysin samaa mieltä neljännen väittämän kanssa.

Keskiarvoksi neljänteen väittämään saadaan 3,0 eli ”en osaa sanoa”. Alla oleva kuvio (Kuvio 30.) kuvaa neljännen väittämän vastausten prosentuaalista jakautumista.

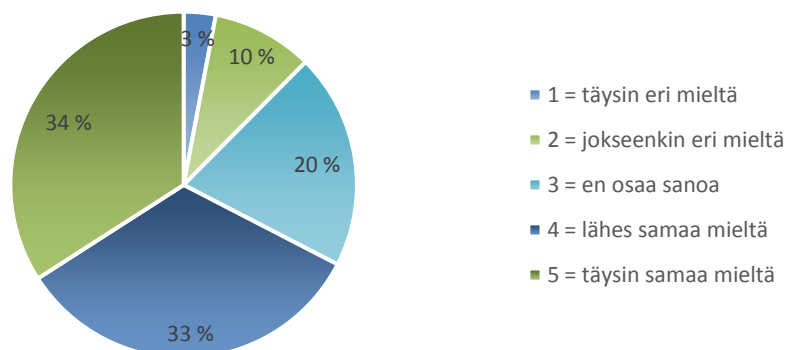

Kuvio 30. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen neljänteen väittämään (403 vastaajaa)

Viidennen väittämän ”Pitkän aikavälin säästäminen on tärkeää jo opiskeluaikana” kohdalla kolmannes (34 prosenttia) vastauksista sijoittuu kohtaan ”täysin samaa mieltä”. Myös vastausvaihtoehto ”lähes samaa mieltä” kerää kolmanneksen (33 prosenttia) kyselyyn osallistuneiden Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden vastauksista. Viidesosa (20 prosenttia) vastaajista ei osaa sanoa tämän väittämän suhteen mitään. Vastanneista 10 prosenttia on jokseenkin eri mieltä pitkän aikavälin säästämisen tärkeydestä jo opiskeluaikana. Vain kolme prosenttia väittämään vastanneista opiskelijoista on täysin eri mieltä tämän viidennen väittämän kanssa.

Keskiarvoksi kyseiseen väittämään saadaan 3,9 eli ”lähes samaa mieltä”. Oheinen kuvio (Kuvio 31.) kuvaa viidennen väittämän vastausten prosentuaalista jakautumista.

"Pitkän aikavälin säästäminen on tärkeää jo opiskeluaikana."

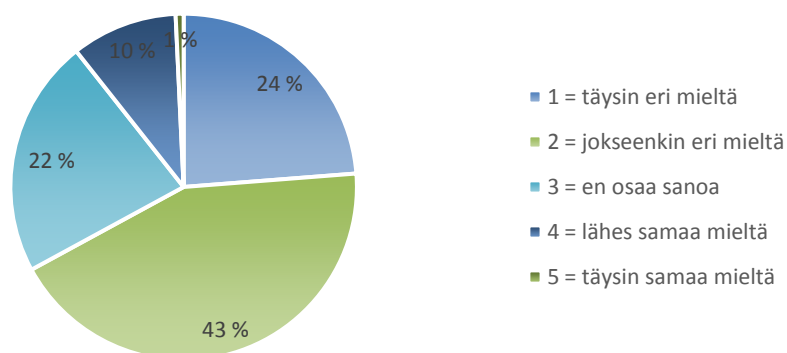

Kuvio 31. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen viidenteen väittämään (402 vastaajaa)

Kyselyyn vastanneista opiskelijoista 43 prosenttia on jokseenkin eri mieltä siitä, että säästävät mieluummin lyhyellä kuin pitkällä tähtäimellä. Lähes neljännes (24 prosenttia) opiskelijoista on täysin eri mieltä kuudennen väittämän "Säästän mieluummin lyhyellä kuin pitkällä tähtäimellä" kanssa. Opiskelijoista 22 prosenttia ei osaa sanoa, mitä mieltä on väittämän kanssa. Lähes samaa mieltä kyseisen väittämän kanssa on 10 prosenttia kaikista vastaajista. Vain yksi prosentti kyselyyn vastanneista opiskelijoista ilmoittaa olevansa täysin samaa mieltä siitä, että säästää mieluummin lyhyellä kuin pitkällä tähtäimellä.

Keskiarvoksi kuudenteen väittämään saadaan 2,2 eli "jokseenkin eri mieltä". Alla oleva kuvio (Kuvio 32.) kuvaa kuudenteen väittämän vastausten prosentuaalista jakautumista.

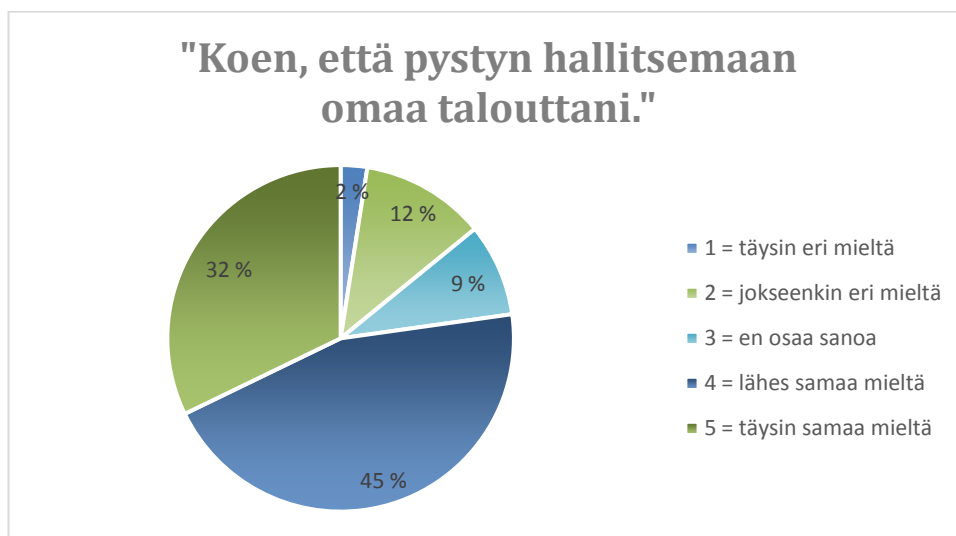
"Säästän mieluummin lyhyellä kuin pitkällä tähtäimellä."

Kuvio 32. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen kuudenteen väittämään (404 vastaajaa)

Viimeisen eli seitsemännen väittämän ”Koen, että pystyn hallitsemaan omaa talouttani” perusteella 45 prosenttia kyselyyn vastanneista opiskelijoista on lähes samaa mieltä siitä, että he kokevat pystyvänsä hallitsemaan omaa talouttaan. Vastanneista 32 prosenttia ilmoittaa olevansa täysin samaa mieltä väittämän kanssa. Kyselyyn vastanneista 12 prosenttia on jokseenkin eri mieltä väittämän suhteen, ja yhdeksän prosenttia ei osaa sanoa, mitä mieltä oman taloutensa hallitsemisesta ovat. Ainoastaan kaksi prosenttia kyselyyn vastanneista opiskelijoista ovat täysin eri mieltä siitä, että kykenevät hallitsemaan omaa talouttaan.

Keskiarvoksi kyseiseen väittämään saadaan 3,9 eli ” lähes samaa mieltä”. Oheinen kuvio (Kuvio 33.) kuvaa seitsemännen väittämän vastausten prosentuaalista jakautumista.

Kuvio 33. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen seitsemänteen väittämään (404 vastaajaa)

6 Pohdinta ja johtopäätökset

Tässä pääluvussa pohditaan kvantitatiivisen kyselytutkimuksen avulla saatuja tuloksia verraten niitä tämän opinnäytetyön tietoperustaan. Tuloksista tehdään johtopäätöksiä Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden elämäntilanteiden ja motiivien vaikutuksesta säästämiseen ja sijoittamiseen. Tässä kappaleessa sekä avataan vastaukset tutkimuskysymyksiin että pohditaan ennakkohypoteeseja. Tämän lisäksi myös kyseisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan.

Kaiken kaikkiaan tutkimukseen osallistui 405 Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijaa. Lähes puolet näistä liiketalouden opiskelijoista ovat 20 - 24 -vuotiaita. Korkeakouluopinnot aloitetaan Suomessa keskimäärin 20-vuotiaana, ja korkeakouluopiskelijoiden keskimääräinen ikä on 25 vuotta. Tämä viittaa siihen, että suurin osa kyselyyn vastanneista on mahdollisesti ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita. Toiseksi suurimman ikähaarukan muodostavat 25 - 29 -vuotiaat, jotka puolestaan mahdollisesti ovat jo myöhempien vuosikurssien opiskelijoita.

Kyselyyn vastanneista myös merkittävän osan muodostavat yli 40-vuotiaat Haaga-Helian liiketalouden opiskelijat. Ikähaarukka on siis jakautunut melko laajasti, mikä johtuu luultavasti siitä, että tutkimukseen osallistuneet ovat sekä päivä- että iltapuolen opiskelijoita. Näin ollen otoksen voidaan sanoa olevan melko edustava, kun halutaan tutkia yleisesti koko Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoita.

Perusjoukkona tässä kvantitatiivisessa otantatutkimuksessa ovat siis Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijat. Perusjoukon koko on noin 2400 opiskelijaa, joista noin 61 prosenttia on naisia ja 39 prosenttia miehiä (Haaga-Helia Opintotoimisto Malmi 31.10.2016). Tutkimustulosten yleistettävyyttä ehkä hieman heikentää se, että vastaajien jakautuminen miesten ja naisten kesken ei suoraan ole verrannollinen todellisen liiketalouden opiskelijamäärän kanssa. Suunta on kuitenkin oikea, sillä molemmissa joukoissa naiset muodostavat suurimman osan koko joukosta. Perusjoukossa naisten osuus on 61 prosenttia, kun taas miesten osuus on 39 prosenttia. Otoksessa naisten osuus puolestaan on 73 prosenttia, jolloin 27 prosenttia otoksesta on miehiä.

Eri-ikäisillä ja eri elämäntilanteissa olevilla henkilöillä lähtökohdat säästämiseen ovat hyvinkin erilaiset. Säästämiseen vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi työttömyys ja lapsen syntymä. Myös esimerkiksi siviilisääty ja asumismuoto vaikuttavat vahvasti siihen, kuinka paljon henkilö kykenee säästämään, tai mikä motivoi häntä säästämiseen.

Kyseinen tutkimus Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoiden motiivien ja elämäntilanteiden vaikutuksesta säästämiseen ja sijoittamiseen puhuu juuri tämän puolesta, että elämäntilanteella on suuri vaikutus henkilön säästökäyttäytymiseen. Tutkimuksen avulla saatiin vastauksia jo aiemmin asetettuihin pää- ja alatutkimuskysymyksiin:

Päätutkimuskysymys

- Miksi ja miten Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijat säästävät?

Alatutkimuskysymykset

- Paljonko Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijat tienaavat kuukausitasolla?
- Paljonko kyseiset opiskelijat säästävät kuukausitasolla?
- Mikä motivoi kyseisiä opiskelijoita säästämään?
- Miten Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden yleinen elämäntilanne vaikuttaa säästämiseen?

Kyselytutkimuksen perusteella Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoita säästämiseen motivoivat eniten sekä suojautuminen yllättäviltä menoilta (33 prosenttia) että pitkän aikavälin hankinta/hankinnat (30 prosenttia). Tutkimuksen perusteella 71 prosenttia vastaajista säästää säännöllisesti, kun taas 29 prosenttia ei säästä ollenkaan. Suurin osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista siis säästää. Kyselyn perusteella liian pienet tulot ovat suurin syy sille, miksi osa opiskelijoista ei säästä. Tätä mieltä on reilu neljäsosa (26 prosenttia) vastaajista.

Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoiden keskuudessa miesten ja naisten säästämisen motiiveissa on eroavaisuuksia. Suurimmalla osalla miehistä säästöjen tuottomahdollisuus sijoittamalla on suurin motiivi säästämiseksi, kun taas naisilla suurin motivaation lähde on suojautuminen yllättäviltä menoilta. Sekä miehillä että naisilla toiseksi suurin motiivi säästämiseksi on/ovat pitkän aikavälin hankinta/hankinnat.

Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoista vain 16 prosentilla on lapsia, jolloin 84 prosenttia heistä on lapsettomia. Miehistä lähes viidennesosalla eli 20 prosentilla on lapsia, kun taas naisista lapsia on vain 15 prosentilla. Lapsia omaavilla liiketalouden opiskelijoilla suurin motiivi säästämiseen on suojautuminen yllättäviltä menoilta, kun taas lapsettomilla tämä on vasta toiseksi suurin syy säästämiseksi. Lapsettomilla nimittäin pitkän aikavälin hankinnat ovat suurin motiivi sille, miksi he säästävät.

Pääkaupunkiseudulla asuntojen hinnat ovat korkealla, josta johtuen opiskelijat usein asuvat vuokralla oman asunnon ostamisen sijaan. Nuorimmat opiskelijat saattavat asua mahdollisimman pitkään vanhempiensa luona. Vanhempien luona asuvilla Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoilla säästämiseen motivoivat pitkän aikavälin hankinnat. Pitkän aikavälin hankinta tässä tapauksessa lienee omistusasunto, jota varten vanhempien luona asuvat opiskelijat todennäköisesti säästävät. Vuokralla asuvilla suojautuminen yllättäviltä menoilta on suurin syy sille, miksi he säästävät. Myös omistusasunnossa asuvilla liiketalouden opiskelijoilla suojautuminen yllättäviltä menoilta on motivoivin tekijä säästämiseen. Yllättäviä menoja omillaan asuvilla saattaa olla esimerkiksi kodinkoneen hajoaminen tai vesiva-hinko.

Ylivoimaisesti suurin osa (82 prosenttia) kyselyyn vastanneista ilmoittaa olevansa naimattomia, kun taas naimisissa kertoo olevansa vain 16 prosenttia Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoista. Naimattomilla säästämiseen eniten motivoivat pitkän aikavälin hankinnat. Naimisissa olevilla suojautuminen yllättäviltä menoilta on motivoivin tekijä säästämislle. Nämä seikat korreloivat vahvasti opiskelijoiden asumismuodon kanssa. Naimattomista suurin osa asuu vuokralla, jolloin he siis mahdollisesti säästävät omistusasuntoa varten. Naimisissa olevilla suurimmalla osalla on jo omistusasunto, jolloin he säästävät mieluummin yllättävien menojen varalle.

Sekä miehistä että naisista suurin osa työskentelee joko kokopäiväisesti tai osa-aikaisesti. Lapsettomista suurin osa työskentelee osa-aikaisesti, kun taas lapsia omaavat työskentelevät kokopäiväisesti. Tämä viittaa siihen, että lasten myötä menot nousevat, jolloin on pakko työskennellä enemmän. Toisaalta, lapsia hankkineilla on mahdollisesti ollut vakitui-nen työpaikka jo ennen opintojen aloittamista, jolloin he ikään kuin opiskelevat työn ohella. Niin vanhempien luona kuin vuokralla asuvista opiskelijoista suurin osa työskentelee osa-aikaisesti opiskelujen ohella. Omistusasunnossa asuvista suurin osa työskentelee koko-päiväisesti. Naimattomista suurin osa työskentelee osa-aikaisesti, kun taas naimisissa olevista suurin osa on töissä kokopäiväisesti.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena sekä tutkimusongelman ratkaisemisen että tutkimusky-symyksiin vastaamisen lisäksi oli löytää vastauksia muutamiin ennakkohypoteeseihin. Ensimmäiseksi ennakkohypoteesiksi asetettiin ”Säästäminen on hankalaa opiskeluaika-na”. Kyseinen oletus perustui jo teoriaosuudessa todettuun seikkaan, että usein opis-kelijan menot ovat suuremmat kuin tulot, jolloin säästäminen saattaa olla jopa mahdoton-ta. Tutkimustulosten perusteella tämä ennakkohypoteesi ei kuitenkaan täysin pitänyt paik-kaansa, sillä hieman yllättäen yleisimmäksi tuloluokaksi vastaajien keskuudessa valikoitui 1 801 euroa tai enemmän.

Tämän luokan valitsi 34 prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista. Seuraavaksi yleisimmiksi tuloluokiksi muodostui sekä 901 - 1 200 euroa että 601 - 900 euroa. Molempiin luokkiin kuuluu 16 prosenttia kaikista vastaajista. Mediaanituloluokka bruttotulojen suhteen kuukausitasolla Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden keskuudessa on 1 201 - 1 500 euroa.

Kokopäiväisesti työskentelevistä lähes kaikki tienaa yli 1 801 euroa kuukaudessa. Opiskelujen ohella osa-aikaisesti työskentelevistä suurin osaa tienaa kuukausittain 901 - 1 200 euroa.

Reilusti yli puolet (56 prosenttia) vastaajista ilmoittaa säästävänsä kuukausittain. 23 prosenttia opiskelijoista ei säästä säännöllisesti. Kuukausittainen säästösumma vaihtelee melko lailla kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden kesken. Reilu viidesosa (22 prosenttia) vastaajista säästää 51 - 100 euroa kuukausittain. Hieman vajaa viidesosa (18 prosenttia) opiskelijoista saa kuukausittain säästöön 1 - 50 euroa, kun taas myös vajaa viidesosa (18 prosenttia) opiskelijoista ei säästä kuukausittain lainkaan.

Kokopäiväisesti työskentelevistä suurin osa säästää kuukausittain 301 euroa tai enemmän. Osa-aikaisesti koulun ohella työskentelevistä suurin osa säästää 51 - 100 euroa kuukausitasolla. Kuukausittainen mediaanisäästöluokka Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden keskuudessa onkin juuri 51 - 100 euroa.

Suurin osa opiskelijoista, joilla on lapsia, säästää kuukausittain 301 euroa tai enemmän. Voisi kuvitella, että lapsia omaavat pystyisivät säästämään kuukausitasolla paljon vähemmän. Näin suuri säästösumma johtunee siitä, että suurin osa lapsia omaavista opiskelijoista on naimisissa ja asuu omistusasunnossa, jolloin asumiskustannukset ovat pienemmät, ja muutenkin eläminen on tällöin halvempaa, kun käytössä on kahden ihmisen tulot. Suurin osa lapsettomista opiskelijoista säästää kuukausittain mediaanisäästöluokan verran eli 51 - 100 euroa. Kyseiset opiskelijat ovat yleisesti ottaen naimattomia ja asuvat vuokralla, jolloin asumiskustannukset saattavat olla suuremmat, sillä usein vuokralla asuminen tulee kalliimmaksi kuin omistusasunnossa asuminen.

Ylivoimaisesti käytetyimmäksi säästömuodoksi muodostui tilisäästäminen (43 prosenttia). Rahastot ovat seuraavaksi suosituin (23 prosenttia) säästömuoto Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden keskuudessa. Kyseinen jako pätee kaikkien Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoiden kohdalla eri motiiveista ja elämäntilanteista riippumatta.

Yleisesti ottaen säästäminen Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden keskuudessa on yleisempää kuin sijoittaminen. Opiskelijien ohella työskenteleminen vaikuttaa säännöllisen säästämisen yleisyyteen, jolloin siis Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoista opintojen ohessa työssä käyvät säästävät yleisemmin kuin he, jotka eivät työskentele opiskelijien ohella ollenkaan. Elämäntilanteella ei näytä olevan kovinkaan suurta merkitystä opiskelijan yleiseen päätöksentekoon, vaan suurin osa opiskelijoista tekee päätöksiä järjellä. Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat jakautuvat melko tasaisesti eri säästäjätyyppeihin, eikä tässä elämäntilanteella näytä olevan lähes minkäänlaista merkitystä. Opiskelijat pitävät pitkäaikaista säästämistä opiskeluaikana tärkeänä elämäntilanteesta riippumatta.

Ensimmäisestä ennakkohypoteesista poiketen toinen ennakkohypoteesi ”Eri elämäntilanteissa olevien opiskelijoiden motiivit säästämiseen ovat erilaiset” paljastui todeksi. Tämä perustuu siihen, että esimerkiksi opiskelijat, joilla on lapsia, ovat mahdollisesti motivoituneempia säästämään esimerkiksi turvataksaan lapsilleen hyvän elintason. Tutkimustulokseksi elämäntilanteiden osalta muodostui, että naimisissa olevat, lapsia omaavat ja omistusasunnossa asuvat Haaga-Helian liiketalouden opiskelijat tienaavat ja säästävät kuukausitasolla enemmän kuin naimattomat, lapsettomat ja vuokra-asunnossa asuvat opiskelijat.

6.1 Validiteetti, reliabiliteetti ja objektiivisuus

Tutkimusmenetelmä valittiin sen sopivuuden perusteella ja tutkimustulokset analysoitiin tietoperustaan verraten. Kaikkiin ennalta määriteltäviin pää- ja alatutkimuskysymyksiin saatiin vastaus, joten tutkimus voidaan todeta validiksi. Otos todettiin edustavaksi, sillä sukupuoli- ja ikäjakaumat vastaavat melko pitkälti perusjoukon sukupuoli- ja ikäjakaumaa, jolloin myös reliabiliteetti toteutuu. Otoksen perusteella saadut tulokset voidaan siis yleistää koskemaan kaikkia Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoita.

Nettikyselylomakkeen kysymykset muotoiltiin selkeiksi. Lomake jaettiin neljään eri osioon, jotka käsittelivät muun muassa vastaajan perustietoja, tuloja ja menoja sekä säästö- ja sijoituskäyttäytymistä. Kysymykset eivät olleet johdattelevia. Kyselylomaketta testattiin ennen varsinaista tutkimusta, jotta mahdolliset virheet pystyttiin korjaamaan. Kyselylomake sai usealta vastaajalta kehuja sen johdonmukaisesta rakenteesta. Onnistunut tutkimus on objektiivinen eli tutkijasta riippumaton, jolloin siis tutkimusta tehdessä on pyrittävä pysymään puolueettomana, eikä tutkijan omien mielipiteiden saa antaa vaikuttaa tutkimukseen. Tutkijan omat mielipiteet eivät vaikuttaneet tehtyihin johtopäätöksiin.

Tutkimuksessa on käytetty sekä kirjallisia lähteitä että verkkolähteitä. Lähteiden valinnassa on pyritty huomioimaan niiden ajankohtaisuus, jolloin esimerkiksi kaikki sähköiset lähteet ovat 2010-luvulta. Lähteet on merkitty opinnäytetyön loppuun lähdemerkintäohjeiden mukaisesti aakkosjärjestykseen. Teorialähteet on valittu niiden luotettavuuden perusteella.

6.2 Kehittämis- jatkotutkimusehdotukset

Tässä tutkimuksessa tutkittiin ainoastaan Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoita. Yli puolet pääkaupunkiseudun liiketalouden opiskelijoista opiskelee Haaga-Heliassa, jolloin oli mielenkiintoista toteuttaa tutkimus juuri tässä oppilaitoksessa. Jatkotutkimusta ajatellen mielenkiintoista voisi olla vertailla eri koulutusohjelmien välisiä eroja säästämisen ja sijoittamisen saralla Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa. Myös eri Haaga-Helian toimipisteiden välinen vertailu voisi olla mielenkiintoista. Toisaalta olisi jännittävää verrata Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoiden tuloksia kokonaan jonkun muun seudun ja oppilaitoksen liiketalouden opiskelijoiden säästö- ja sijoituskäyttäytymiseen.

Tutkimuskysymyksiä voisi olla esimerkiksi: ”Säästävätkö liiketalouden opiskelijat muualla Suomessa enemmän kuin Haaga-Heliassa?”, ”Onko liiketalouden opiskelijoilla opiskelun ohessa työskentely muualla Suomessa harvinaisempaa muun muassa halvempien elinkustannusten vuoksi?” ja ”Onko eri koulutusohjelmien opiskelijoiden säästämistavoissa eroavaisuuksia?”.

Tätä tutkimusta voisi kehittää myös siten, että selkeästi vertailisi Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoita sen mukaan, opiskelevatko he päivä- vai monimuotototeutuksessa. Nyt tutkimustulokset ovat ehkä hieman vääristyneet, kun mukana on myös esimerkiksi aikuisopiskelijoita, jotka pääsääntöisesti käyvät töissä ja opiskelevat työn ohessa. Heillä tie-naaminen ja säästäminen ovat varsin eri tasolla kuin nuoremmilla päiväopiskelijoilla, jotka taas pääsääntöisesti opiskelevat ja käyvät töissä opiskelun ohessa.

Osa tämän tutkimuksen kyselylomakkeen kysymyksistä voisi hieman parantaa. Muun muassa kysymykseen koskien vastaajan ikää voisi antaa vastausvaihtoehdoiksi jo valmiiksi muodostetut ikäluokat avoimen vastausvaihtoehdon sijaan, jolloin esimerkiksi ristiintaulukointi olisi näppärämpää. Lisäksi tämän opinnäytetyön kyselylomakkeen vastauksista voisi luoda vielä enemmän tilastollista analyysiä eri tekijöistä.

7 Oman oppimisen arviointi

Ilmoittauduin opinnäytetyöprosessiin tammikuussa 2016. Tällöin minulla oli mielessä muutamakin eri aihe opinnäytetyölleni. Erilaisten vastoinkäymisten jälkeen sain varsinaisen aiheen päätettyä kuitenkin vasta toukokuussa. Päädyin valitsemaan opinnäytetyön aihekseni Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden säästämisen ja sijoittamisen, johon vielä kesän aikana tuli mukaan elämäntilanteiden ja motiivien näkökulma. Halusin tutkia opiskelijoiden säästö- ja sijoituskäyttäytymistä hieman tavallisesta poikkeavasta näkökulmasta. Säästämisestä ja sijoittamisesta olen kiinnostunut erityisesti rahoituksen opintojeni myötä. En siis tehnyt opinnäytetyötäni toimeksiantona millekään yritykselle, jolloin sain pidettyä aiheen juuri minulle itselleni mielekkäänä.

Opinnäytetyön työstämisen aikatauluttaminen oli haastavaa, sillä koko projektin ajan työskentelin täyspäiväisesti. Samaan aikaan työssä käymisellä oli siis melko negatiivinen vaikutus opinnäytetyön kirjoittamiseen. Aloitin teoriaosuuden kirjoittamisen toukokuussa 2016, mutta kunnolla sen kanssa pääsin vauhtiin vasta kesän lopulla. Sain teoriaosuuden valmiiksi syys - lokakuussa, jonka jälkeen laadin kyselylomakkeen ja hoidin tutkimusaineiston keräämisen. Nettikyselylomakelinkki oli avoinna parin viikon ajan, jonka jälkeen analysoin tutkimustulokset.

Alun perin olin asettanut tavoitteekseni palauttaa opinnäytetyöni jo toukokuun aikana, sillä halusin valmistua tavoiteaikaa nopeammassa aikataulussa. Lopulta päädyin kuitenkin hieman jarruttelemaan ja siirtämään valmistumistani vasta loppuvuoteen joulukuulle, jolloin pystyin paremmin tasapainoilemaan töiden ja opinnäytetyöni kanssa. Pienestä kiireestä huolimatta sain opinnäytetyöni valmiiksi jo paljon ennen joulua loka - marraskuun vaihteessa. Loppujen lopuksi olen tyytyväinen tähän aikatauluun, vaikkakin olisin voinut käyttää vielä hieman enemmän aikaa esimerkiksi kyselylomakkeen kysymysten laatimiseen, jolloin olisin saanut analysoida ne vielä paremmin.

Kaiken kaikkiaan pienestä stressistä huolimatta tämän tutkimuksen tekeminen oli varsin virkistävä kokemus. Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä tuntui itselleni jo aluksi varsin tutulta, mutta toki opinnäytetyön edetessä se tuli yhä tutummaksi. Opinnäytetyö sai myös itseni miettimään omaa säästökäyttäytymistäni. Tutkimustulosten analysointi oli prosessina todella mielenkiintoinen. Oli jännittävää huomata, kuinka kaikki ennako-oletukseni eivät pitäneetkään paikkaansa, vaan tulosten myötä tuli ilmi seikkoja, joita en osannut ajatellakaan. Olisin iloinen, mikäli jatko-tutkimusehdotuksiini tartuttaisiin, ja saisin myöhemmin ihmetellä tutkimustuloksia näiden tutkimusten osalta.

Lähteet

Ajassa 2015. 4 faktaa miksi kannattaa säästää säännöllisesti. Luettavissa: <https://ajassa.nordea.fi/arki-asuminen/fakta/4-faktaa-miksi-kannattaa-saastaa-saannollisesti/>. Luettu 10.9.2016.

Ajassa 2016. Nuori, näin pääset säästämässä alkuun. Luettavissa: <https://ajassa.nordea.fi/nuoret-tulevaisuus/fakta/nuori-nain-paaset-saastamisessa-alkuun/>. Luettu 10.9.2016.

Anderson, N. & Tuhkanen J. 2004. Järkevän sijoittamisen perusteet. Edita. Helsinki.

Bergström, S. & Leppänen, A. 2009. Markkinoinnin maailma. Edita. Helsinki.

Danske Bank 2016. Selvitä lähtötilanteesi. Luettavissa: <https://www.danskebank.fi/fi-fi/Henkiloasiakkaat/Saasta-ja-sijoita/Loyda-oma-ratkaisusi/Pages/Selvita-lahtotilanteesi.aspx>. Luettu 18.9.2016.

Finanssivalvonta 2015. Osakkeet. Luettavissa: <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Sijoittaminen/Osakkeet/Pages/Default.aspx>. Luettu 27.8.2016.

Handelsbanken 2016. Elämänvaiheet. Luettavissa: https://www.handelsbanken.fi/shb/inet/!Startfi.nsf/Frameset?OpenView&id=Shbfi&navid=X_Henkiloasiakkaat&sa=/shb/inet/icentfi.nsf/default/qE1ADE3F79DAFFE70C22570F800469269?opendocument&iddef=Henkiloasiakkaat. Luettu 10.9.2016.

Holopainen, M. & Pulkkinen, P. 2013. Tilastolliset menetelmät. 5. - 8. painos. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

Hultkranz, J. & Masalin, B. 2007. Elämäsi rahat. Nemo. Helsinki.

Hämäläinen, K. 2005. Sijoittajan käsikirja. Talentum. Helsinki.

Investori 2011. Ikä ja elämäntilanne kannattaa huomioida sijoitussalkussa. Luettavissa: <http://www.investori.com/j/artikkelit/yleistae-sijoittamisesta/114-riskinsietokyky-sijoitussalkku>. Luettu 10.9.2016.

Lindström, K. 2005. Menesty osakesijoittajana. Talentum. Pieksämäki.

Malkiel, B. 2011. Sattuman kauppaa Wall Streetillä. Kariston kirjapaino Oy. Hämeenlinna.

Nordea 2015. Mistä suomalaiset opiskelijat saavat tulonsa - ja mihin ne kuluvat? Luettavissa: <https://ajassa.nordea.fi/nuoret-tulevaisuus/fakta/mista-suomalaiset-opiskelijat-saavat-tulonsa--ja-mihin-ne-kuluvat/>. Luettu 3.9.2016.

Nordea 2016. Talletussuoja. Luettavissa: <http://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/paivittaiset-raha-asiat/tilit-ja-maksut/talletussuoja.html>. Luettu 27.8.2016.

Nummenmaa, L., Holopainen, M. & Pulkkinen, P. 2014. Tilastollisten menetelmien perusteet. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

OP 2016. Aloita säästäminen: Luettavissa: <https://www.op.fi/op/henkiloasiakkaat/tilit-ja-maksut/aloitaa-saastaminen?id=15110&srcpl=8>. Luettu 27.8.2016.

OP 2016. Säästämistä tarvitaan elämän eri tilanteisiin. Luettavissa: <https://www.op.fi/op/op-pohjola-ryhma/op-pohjola-ryhma/osuuspankit/saastamista-tarvitaan-elaman-eri-tilanteisiin?cid=151244016&srcpl=3>. Luettu 2.4.2016.

OP Ryhmä 2012. Millainen säästäjä, sellainen rahasto. Luettavissa: <https://www.op.fi/op/henkiloasiakkaat/edut/millainen-saastaja--sellainen-rahasto?cid=151628588&srcpl=3>. Luettu 18.9.2016.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Opiskelijatutkimus 2014. Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2014:10. Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto. Luettavissa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/okm10.pdf?lang=fi>. Luettu 3.9.2016.

Osakesijoittaja 2015. Suomalaiset suosivat yhä tilisäästämistä. Luettavissa: <http://www.osakesijoittaja.fi/2015/05/suomalaiset-suosivat-yha-tilisaastamista/>. Luettu 27.8.2016.

Peda.net 2016. Elämänpolku. Luettavissa: <https://peda.net/oppimateriaalit/eoppi/n%C3%A4ytekirjat/ylakoulu/terveystieto2/1-terveys/1-3-el%C3%A4m%C3%A4npolku/ie>. Luettu 10.9.2016.

Pesonen, M. 2013. Sijoituspokkari - Säästäjästä sijoittajaksi. Docendo. Jyväskylä.

Puttonen, V. & Repo, E. 2011. Miten sijoitan rahastoihin. WSOY. Helsinki.

S-Pankki 2016. ASP-tili. Luettavissa: <https://www.s-pankki.fi/fi/saastaminen-ja-sijoittaminen/saastotilit/asp-tili/>. Luettu 27.8.2016.

S-Pankki 2016. Säästä turvallisesti tilille. Luettavissa: <https://www.s-pankki.fi/fi/saastaminen-ja-sijoittaminen/saastotilit/>. Luettu 27.8.2016.

Sp-Rahastoyhtiö 2016. Mikä on rahasto? Luettavissa: <http://www.sp-rahastoyhtiö.fi/rahastot/mika-on-rahasto/>. Luettu 27.8.2016.

Säästöpankki 2014. Näin Suomi Säästää 2014 -barometri on julkaistu. Luettavissa: <http://www.saastopankki.fi/pankki/saastopankki-optia/-/nain-suomi-saastaa-2014-barometri-on-julkaistu>. Luettu 10.9.2016.

Talouselämä 2014. 25 - 35 -vuotiaat naiset säästävät vähiten - ”johtunee elämäntilanteista”. Luettavissa: <http://www.talouselama.fi/uutiset/25-35-vuotiaat-naiset-saastavat-vahiten-johtunee-elamantilanteista-3465573>. Luettu 10.9.2016.

Tilastokeskus 2015. Opiskelijoiden kulutus on jäänyt jälkeen muiden kulutuksesta. Luettavissa: http://www.stat.fi/artikkelit/2014/art_2014-12-08_005.html?s=0. Luettu 3.9.2016.

Valtiokonttori 2016. ASP-lainat. Luettavissa: http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Tietoa_Valtiokonttorista/Julkaisut_ja_tilastot/Tilastot/Rahoitustoiminta/ASPlainat. Luettu 27.8.2016.

Valtiokonttori 2016. ASP-säästäminen. Luettavissa: http://www.valtiokonttori.fi/fi-fi/Kansalaisille_ja_yhteisoille/Lainat_takaukset_ja_korkotuet/Korkotuet/ASPjarjestelma/ASPsaaastaminen. Luettu 27.8.2016.

Vilenius, E. 2008. Säästökirja - Elä enemmän, maksa vähemmän. Tammi. Helsinki.

Liitteet

Liite 1. Nettikyselylomake

Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden elämäntilanne ja motiivit säästämässä ja sijoittamisessa

Kiitos, että osallistut kyselyyn, jonka avulla tutkin Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoiden elämäntilanteita ja motiiveita säästämisen ja sijoittamisen saralla. Tarkoitukseni on siis tutkia Haaga-Helian liiketalouden opiskelijoiden säästämistä ja sijoittamista. Haluan selvittää, miksi ja miten Haaga-Helian liiketalouden opiskelijat säästävät. Pysin selvittämään kyseisen opiskelijaryhmän säästämiseen motivoivat tekijät, heidän suosimansa säästömuodot ja esimerkiksi elämäntilanteen vaikutuksen säästämiseen ja sijoittamiseen. Tämä kysely on tarkoitettu kaikille Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoille. Kaikki vastaukset käsitellään täysin luottamuksellisesti. Valitse jokaisen kysymyksen vastausvaihtoehdosta vain YKSI, joka sopii kohdallesi parhaiten. Paljon kiitoksia jo etukäteen ajastasi, joka liikenä tähän kyselyyn ja auttoi minua pääsemään tutkimukseni kanssa eteenpäin.

Vastaajan perustiedot

1. Vastaajan sukupuoli

- Mies
- Nainen

2. Vastaajan ikä

3. Vastaajan asumismuoto

- Vanhempien luona
- Vuokralla
- Oma asunto
- Muu, mikä?

4. Vastaajan siviilisäät

- Naimaton
- Naimisissa
- Rekisteröidyssä parisuhteessa
- Eronnut
- Leski

5. Onko sinulla lapsia?

- Kyllä
- Ei

20 % valmiina (Sivu 1/5)

Vastaajan tulot ja menot

6. Työskenteletkö opiskelujen ohella?

- Kyllä, kokopäiväisesti
- Kyllä, osa-aikaisesti
- Kyllä, kesäisin
- En työskentele

7. Vastaajan bruttotulot kuukausitasolla (ansiotulot, opintotuki, opintolaina ja muut tulot)

- 0 - 300 e
- 301 - 600 e
- 601 - 900 e
- 901 - 1 200 e
- 1 201 - 1 500 e
- 1 501 - 1 800 e
- 1 801 e tai enemmän

8. Vastaajan menot kuukausitasolla

- 0 - 300 e
- 301 - 600 e
- 601 - 900 e
- 901 - 1 200 e
- 1 201 - 1 500 e
- 1 501 - 1 800 e
- 1 801 e tai enemmän

9. Nostatko Kelan myöntämää opintotukea?

- Kyllä
- En

10. Nostatko / oletko nostanut valtion takaamaa opintolainaa?

- Kyllä
- En

40 % valmiina (Sivu 2/5)

Vastaajan säästö- ja sijoituskäyttäytyminen

11. Miksi nostat / olet nostanut opintolainaa?

- En nosta
- Käyttömenoihin
- Tiettyä hankintaa varten
- Sijoittamiseen
- Muu syy, mikä?

12. Säästätkö säännöllisesti?

- Kyllä
- En

13. Kuinka säännöllisesti säästät?

- En säästä säännöllisesti
- Viikoittain
- Pari kertaa kuukaudessa
- Kuukausittain
- Joka toinen kuukausi
- Joka kolmas kuukausi
- Pari kertaa vuodessa

14. Kuinka paljon säästät kuukausitasolla?

- 0 e
- 1 - 50 e
- 51 - 100 e
- 101 - 150 e
- 151 - 200 e
- 201 - 250 e
- 251 - 300 e
- 301 e tai enemmän

15. Mikä motivoi sinua säästämään?

- Ei mikään, en säästä
- Suojautuminen yllättäviltä menoilta
- Lyhyen aikavälin hankinta/hankinnat
- Pitkän aikavälin hankinta/hankinnat
- Säästöjen tuottomahdollisuus sijoittamalla
- Muu syy, mikä?

16. Mikä on suurin syy sille, että et säästä?

- Ei mikään, säästän
- Liian pienet tulot
- Haluan pitää rahani aina käytettävissä
- En tiedä, miten säästäisin
- En koe säästämistä tärkeäksi
- Muu syy, mikä?

60 % valmiina (Sivu 3/5)

Vastaajan säästö- ja sijoituskäyttäytyminen

17. Mitä säästömuotoa käytät? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Tilisäästäminen
- ASP-tili
- Osakkeet
- Rahastot
- Muu instrumentti, mikä?

18. Onko sinulla säästö-/sijoitussuunnitelma?

- Kyllä
- Ei

19. Aiotko säästää tulevaisuudessa opintojen päätyttyä?

- Kyllä
- En

20. Millä perusteella teet yleensä päätöksiä?

- Hetken mielihohteesta
- Tunteella
- Järjellä
- Muiden mielipiteiden perusteella

21. Millainen olet säästäjänä/sijoittajana?

- Ei riskinottohalukkuutta
- Erittäin varovainen
- Turvaaja
- Arvonkasvattaja
- Tuottohakuinen
- Erittäin tuottohakuinen

22. Vastaaajan säästö- ja sijoitusvaihtoehtojen tuntemus

- Erittäin hyvä
- Hyvä
- Melko hyvä
- Huono
- Olematon

80 % valmiina (Sivu 4/5)

23. Valitse sopivin vaihtoehto seuraaviin väittämiin (1 = täysin eri mieltä, 2 = jokseenkin eri mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = lähes samaa mieltä ja 5 = täysin samaa mieltä).

	1	2	3	4	5
1. Olen tyytyväinen tämänhetkiseen taloudelliseen tilanteeseeni.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Koen säästämisen helpoksi nykyisessä elämäntilanteessani.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Pidän säästämistä tärkeänä nykyisessä elämäntilanteessani.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Minulla on tarpeeksi tietoa ja taitoa säästämisen ja sijoittamisen saralla.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Pitkän aikavälin säästäminen on tärkeää jo opiskeluaikana.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Säästän mieluummin lyhyellä kuin pitkällä tähtäimellä.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Koen, että pystyn hallitsemaan omaa talouttani.	☐	☐	☐	☐	☐

100 % valmiina (Sivu 5/5)